

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 993

29. TRAVNJA 2022. CIJENA 50 DINARA

Besplatan prijevoz učenika

SADRŽAJ

5

Novi Vinodolski
**Susret s primorskim
Bunjevcima**

9

Dvadeset godina od osnutka
NIU *Hrvatska riječ* (II.)
**Bogata povijest
tiskanih informativnih
medija na hrvatskom
nakon 1990.**

12

Adrijan Vuksanović, predsjednik
Hrvatske građanske inicijative
**S optimizmom
gledam na buduću
Vladu Crne Gore**

20

Obrazovanje na hrvatskom jeziku
**Mali odjel –
veliko zajedništvo**

30

Predstavljena knjiga
Ivana Skenderovića o povijesti
jedne grane porodice Skenderović
**Rekonstrukcija
obiteljske genealogije**

34

Blagoslov žita u Đurđinu –
početak proslave *Dužijance 2022.*
**Ponos mirisnih njiva
i naše nizine**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Probajte odgovoriti sebi

Upis u prve razrede osnovne škole je u tijeku i traje sve do 31. svibnja. Da je broj djece iz godinu u godinu sve manji, govore nam i podatci Republičkog zavoda za statistiku koji pokazuju da je od školske 2011./12. do školske 2020./21. godine broj učenika u osnovnim školama u Srbiji smanjen za nevjerojatnih 61.523 učenika, a broj prvaša za 10.422 učenika. U istom periodu smanjen je i broj osnovnih škola, i to s 3.467 na 3.238 škola. Pretpostavlja se da će se silaznom putanjom nastaviti i naredne školske godine.

Ono što nas osobito dotiče jest brojno stanje u nastavi na hrvatskom jeziku koja ove godine obilježava punih dvadeset godina. Dvadeset prva generacije upisuje se ovih dana u školu, a nas i dalje zabrinjava koliko će biti upisane djece. Usprkos brojnim pogodnostima i zavidnoj razini kvaliteta nastave, te izvrsnim uspjesima nastavnika i učenika, pojedini roditelji se i sada dvoje. Na tisuće zadovoljnih učenika i roditelja očito nisu dovoljan razlog za upisati dijete u hrvatske odjele. Ne možemo tu govoriti više niti o strahu ili o izdvajanju, kada se pokazalo da takvim (lošim) izgovorima nema mjesta u ovoj priči. Oni roditelji koji su odlučili upisati prvo dijete u cjelovitu nastavu, nisu promijenili mišljenje ili bili nezadovoljni, nego su ovu praksu zadržali za svako naredno dijete. No, bilo je onih koji su prvo dijete upisali u srpske odjele, a drugo i svako naredno u hrvatske. Zanimljivo je kako se naše obitelji (mislim na obitelji gdje su oba roditelja pripadnici hrvatske zajednice) srame javno izjasniti Hrvatima i to posvjedočiti upisom u cjelovitu nastavu, a ne srame se, primjerice, zatražiti hrvatske papire. A budimo jasni: ne možete ih dobiti ako nemate potvrdu da ste Hrvat...

Ako i ne vjerujete političarima ili dužnosnicima, možete povjerovati roditeljima koji su u prethodnom razdoblju završili bar dio obrazovanja na hrvatskom jeziku i danas s ponosom upisali svoju djecu na cjelovitu nastavu ili u vrtiće na hrvatskom jeziku.

Kvalitetu nastave, zajedništvo i pozitivno iskustvo svjedoče i sami učenici, bilo mali ili veliki maturanti, studenti, obitelji... Brojne su i izvannastavne aktivnosti koje itekako pridonose zajedništvu i osjećaju pripadnosti. Mogli bismo tako nabrajati još dugo, ali ono što brine ili pitanja koja se sama nameću jesu: Kako to sve ne vide pripadnici naše zajednice? Zašto uz sve navedeno razmišljaju o tome gdje upisati svoje dijete? Zar nije na nama roditeljima obveza i odgovornost pružiti djeci najbolje? Samo pitam, a odgovor mi ne treba. Dajte ga sami sebi.

Ž. V.

Mediji o sudjelovanju DSHV-a u budućoj Vladi

»Hrvat prvi put u povijesti ulazi u vladu Srbije, Vulin na izlaznim vratima?«, naslov je članka objavljenog 22. travnja u zagrebačkom *Jutarnjem listu*, čije navode su prenijeli i mnogi drugi mediji u Srbiji i Hrvatskoj.

»Srbija bi prvi put u povijesti u svojoj vladi mogla imati i predstavnike hrvatske nacionalne manjine, nakon što je **Tomislav Žigmanov**, lider Hrvata u Srbiji, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i prvi na listi koalicije Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani izborio mandat u novom sazivu Narodne skupštine«, navodi se u tekstu.

Dodaje se kako je o tome govorio i srpski predsjednik **Aleksandar Vučić** u nedavnom razgovoru za *Pink*,

kada je, odgovarajući na pitanje o odnosima u regiji, rekao kako će biti slobodan da i s Hrvatima razgovara o njihovom sudjelovanju u Vladi, iako ga »stalno napadaju iz Hrvatske«.

Tomislav Žigmanov je rekao za *Jutarnji* da službeni razgovori još nisu počeli, »ali je istina da u javnosti postoje sadržajne poruke iz vrha vlasti kako bi se u nekoj budućoj proeuropskoj vladi našli i predstavnici nacionalnih manjina u Srbiji, a u tom se kontekstu spominje i hrvatska zajednica«.

»Mi ne bježimo od razgovora o takvom aranžmanu, koji bi se naravno mogao i okončati pozitivnim ishodima uz određene vrlo jasne pretpostavke, a to je da se dogovorimo oko nekoliko ključnih ideološko-političkih pitanja i da se donesu konkretni programi podrške kada je u pitanju rješavanje problema i interesa hrvatske zajednice u Srbiji«, pojasnio je Žigmanov.

»Važno je pitanje integracije manjina, a onda i hrvatske zajednice u srpsko društvo, kao i isključivanje podrške takozvane bunjevačke nacije od države i priznanje zločina nad Hrvatima u Vojvodini tijekom 90-ih uz primjereno memoriranje i uspostavu komemorativnih praksi«, riječi su Žigmanova koji se navode u članku.

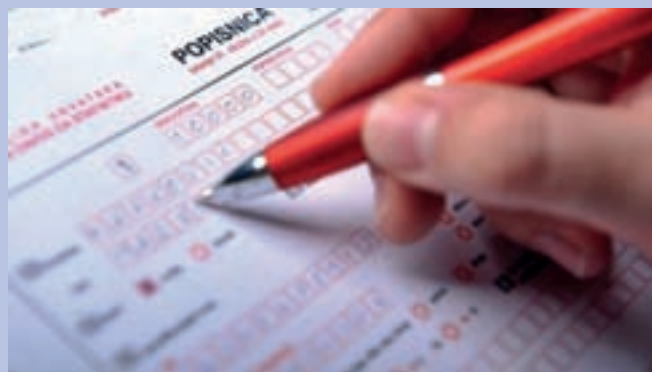
Srbija, naglasio je Žigmanov, nije Hrvatska kada je u pitanju rješavanje problema nacionalnih manjina, tako da su oni uvijek na nekom početku, a ovo bi bila snažna poruka i način da se možda odmrznu i politički odnosi između Hrvatske i Srbije, piše novinar *Jutarnjeg lista* **Goran Penić**.

H. R.

Popis stanovništva od 1. do 31. listopada

Novi popis stanovništva, kućanstava i stanova u Srbiji će biti organiziran od 1. do 31. listopada, a kako najavljuju službenici Republičkog zavoda za statistiku, popis će biti rađen klasično, što podrazumijeva da popisivači idu od vrata do vrata i intervjuiraju građane, prenosi dnevni list *Politika*. Navodi se kako će za potrebe ovogodišnjeg popisa biti obučeno oko 18.000 osoba, a javni poziv za popisivače će biti raspisan oko 20. srpnja. Kandidati će se rangirati na osnovu prijave, a uvjet je državljanstvo Srbije, punoljetstvo, najmanje trogodišnja srednja škola, da nisu kažnjavani i da se protiv njih ne vodi postupak. Obuka će biti obavljena u rujnu na oko 600 punktova, nakon čega slijedi testiranje svih polaznika.

Ove godine uvodi se i jedna novina, a to je da će popisivači sa sobom nositi i lap-tope u koje će unositi odgovore građana. Televizijski spotovi kojim Republički zavod za statistiku najavljuje popis stanovništva kreću u rujnu, a građani će biti obavještavani i preko društvenih mreža.

Građani će prilikom popisa odgovarati na pitanja o spolu, državljanstvu, bračnom stanju, broju živorođene djece, ekonomskoj aktivnosti, stupnju završenog obrazovanja, nacionalnoj pripadnosti, materinjem jeziku i vjeroispovijesti, a bit će pitani i imaju li problema u obavljanju svakodnevnih aktivnosti zbog invaliditeta i kako putuju u školu ili na posao, prenosi *Politika*.

Novi Vinodolski

Susret s primorskim Bunjevcima

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji (HNV), Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) i Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* susreli su se u Novom Vinodolskom s ministrom mora, prometa i infrastrukture **Olegom Butkovićem**, županom Primorsko-goranske županije **Zlatkom Komadinom** i gradonačelnikom Novog Vinodolskog **Tomislavom Cvitkovićem**. Tijekom prijema u gradskoj vijećnici Novog Vinodolskog razgovaralo se o dosadašnjoj suradnji Županije i Grada s hrvatskom manjinom u Srbiji, te o položaju hrvatske zajednice u Srbiji.

Bunjevačka poveznica

Ministar Butković kazao je kako je poveznica pripadost subetničkoj skupini Bunjevaca, kojoj pripadaju i Hrvati u Vojvodini i Primorsko-goranskoj županiji.

»Sve nas veže bunjevačka crta, pa smo u tom smislu prije desetak godina, a na inicijativu akademskog slikara **Ivana Balaževića**, posjetili vas, povezali te mostove. Znamo kako vam je tamo. Međutim, sve ono što radite u tim okolnostima, borite se za prava Hrvata u Srbiji i Vojvodini, je nešto što je nama u Hrvatskoj jako bitno. U tom smislu Vlada Hrvatske i predsjednik Vlade i svi mi činimo maksimalno koliko možemo da vam pomognemo. To je i naša zadaća. Isto tako kao što pomažemo Hrvatima u BiH koji se bore za svoj ravnopravni status. Ta borba je teška, ali ovakvi mostovi između Novog Vinodolskog i Subotice ili Tavankute mislim da mogu pridonijeti da Hrvati budu i zastupljeniji i da imaju onakva prava kakva ima srpska manjina u Hrvatskoj. U tom smislu čestitam **Tomislavu Žigmanovu** na ulasku u Skupštinu Srbije. Mislim da je to velika stvar, jer kada si tamo gdje se donose odluke, kada se tvoj glas čuje, onda je to jako bitno u borbi Hrvata u Srbiji. U vlasti sam 6,5 godina i mi smo u koaliciji sa zastupnicima srpske manjine i imamo izvrsnu suradnju. To je jedan nivo koji je Hrvatska razvila posljed-

njih dvadesetak godina, gdje su sve manjine u vladajućoj strukturi. Na taj model trebale bi se ugledati i susjedne zemlje«, kazao je Butković.

On je podsjetio na zajedničke projekte koji su do sada realizirani s hrvatskom zajednicom u Srbiji.

»Drago mi je da djeca dolaze u Novi Vinodolski, koji je uvijek bio dobar domaćin. Ideja je da jedna zgrada u Novom Vinodolskom bude vaš prostor. Na tome smo zastali, ali vjerujem da ćemo to sada ubrzati«, istaknuo je Butković.

»Drago mi je da se susrećemo u Novom Vinodolskom, gradu koji je ishodište Bunjevaca. Igrom slučaja sva trojica nas, koji smo vaši domaćini, smo Bunjevci. Drago mi je da smo u gradu **Mažuranića**, *Vinodolskog zakonika*. Manjine moraju biti most suradnje među narodima. Kako hrvatska manjina u Srbiji, tako i srpska nacionalna manjina u Hrvatskoj. Ima prijedora koji su iz ovih bližih vremena u povijesti, ali vjerujem da se pametnom politikom svih nas ti odnosi mogu unaprijediti«, kazao je župan Komadina.

Ključna potpora matične države

Predstavnici vojvođanskih Hrvata zahvalili su na gostoprimstvu, te pomoći hrvatskoj zajednici u Srbiji. Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** podsjetila je na brojne projekte potpore Hrvatima u Srbiji.

»Zahvaljujući toj potpori Vlade Hrvatske gradi se Hrvatska kuća od 1.000 četvornih metara, Primorsko-goranska županija je pomagala *Festival bunjevački pisama*, naša djeca u Novom Vinodolskom ljetuju od 2002. godine. Drago nam je čuti da niste zaboravili ni one stare projekte, jer zaista nam je to značajno jer u obrazovanju na hrvatskom imamo više od 1.000 djece«, kazala je Vojnić.

Ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov je podcrtao ključnu potporu iz Hrvatske.

»Boravak ovdje za nas je pozitivni poticaj da istrajavamo u onome što činimo. Neki puta nije lako. Ključne su poruke, geste, neki puta i financijski inputi koje dobivamo iz Hrvatske. Osim Vlade, županija i gradova, hoćemo vidjeti kako i na mikropplanu raditi razmjenu kulturnih sadržaja, njegovanje bunjevačkog govora«, kazao je Žigmanov.

»Došli smo pokazati da smo zajedno i da znamo gdje pripadamo. Imali smo i do sada susrete, suradnju. Pomoć grada Novog Vinodolskog, tadašnjeg gradonačelnika, a sada ministra koji je pomagao naše brojne generacije koje su ljetovale u Novom Vinodolskom. Mislim da im je taj boravak usadio privrženost zavičaju«, kazao je ravnatelj *Hrvatske riječi* **Ladislav Suknović**.

Predstavnici Hrvata iz Srbije obiše su i Krivi Put, u senjskom zaleđu, gdje živi skupina primorskih Hrvata Bunjevaca.

Z. V.

Besplatan prijevoz učenika

Od kuće do škole – od škole do kuće...

»Naša želja je da Hrvati u Srbiji imaju ista ona prava koja imaju Srbi u Hrvatskoj i nadam se da ćemo kroz suradnju, sastanke i brojne projekte doći do te razine«, kazao je zamjenik gradonačelnika Vukovara Filip Sušac

O brojnim pogodnostima kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku pisali smo već nebrojeno puta, a među njima je svakako i jedna od najvećih – prijevoz učenika od kuće do škole i nazad. Prijevoz je namijenjen učenicima od prvog do četvrtog razreda koji su udaljeni od škola u kojima se provodi nastava na hrvatskom jeziku, a svakodnevno se odvija na četiri linije, te se prijeđe oko 80 km. Trenutno ga koristi 44 djece, a godišnje košta oko tri milijuna dinara.

Jasno je da taj novac treba i osigurati, a to pomaže jedanaest lokalnih samouprava Vukovarsko-srijemske županije, koje na godišnjoj razini osiguraju nešto više od 10.000 eura. Šest načelnika općina, koje pomažu prijevoz posjetili su Suboticu 26. travnja i skupa s djecom i predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća obišli dio putanje koju djeca svakodnevno prolaze.

Nastavlja se s potporama

Nakon sastanka koji je održan u Hrvatskom nacionalnom vijeću, kom su nazočili gosti iz Hrvatske i predstavnici HNV-a, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je podsjetila kako Hrvatsko nacionalno vijeće ima niz poticaja koji se tiču obrazovanja, a »jedna od velikih stavki i u proračunu, ali i od značaja za roditelje i djecu« jest prijevoz učenika koji se odvija na relacijama od Palića, Čantavira, Tavan-

kuta i Malog Bajmoka do osnovnih škola **Matko Vuković i Ivan Milutinović**.

»Prijevoznici voze djecu od kuće do škole i natrag do kućnog praga, što je velika pomoć roditeljima. Smatramo da je to dobra stvar, jer to su djeca nižih razreda koja bez ovakve pomoći ne bi bila u mogućnosti pohađati nastavu na hrvatskom jeziku budući da nastavu imamo u samo dvije centralne škole u Subotici, te i u okolnim mjestima: Mala Bosna, Tavankut i Đurđin«, kazala je Vojnić i dodala kako će ova potpora biti osigurana i od naredne školske godine, baš kao i sufinanciranje srednjoškolskih karata te pojedinačnih zahtjeva od učenika koji žive na daljim relacijama.

Ovim povodom predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** je izjavio kako načelnici općina Vukovarsko-srijemske županije izdvajanjem svojih financijskih sredstava pomažu rješavanje dijela izazova s kojim se obrazovanje na hrvatskom jeziku u Srbiji suočava, a to se prvenstveno odnosi na besplatan prijevoz učenika koji su udaljeni od škola. Ono što je Žigmanov također naglasio jest podatak da Grad Subotica pomaže i financira obrazovanje na srpskom jeziku u Hrvatskoj i da su to legitimne pojave kada je u pitanju podrška nacionalnim zajednicama. Po njegovim riječima dolazak načelnika općina je gesta koja ima i snažnu poruku.

»Ona govori da nismo sami, a s druge strane, mi se uz ovakvu potporu očitujemo kao zajednica koja je sposobna

organizirati i realizirati ovako složene pothvate. Treba nam samo dati mogućnost«, kazao je Žigmanov.

Podrška obrazovanju na hrvatskom

Načelnik općine Stari Jankovci **Dragan Sudarević** kaže kako lokalne jedinice u Vukovarsko-srijemskoj županiji prepoznaju značaj prava nacionalnih manjina, budući da njihovu općinu čini značajni broj pripadnika srpske i mađarske nacionalne manjine kojima su osigurana brojna prava. »Smatramo da su prava i vrijednosti nacionalnih manjina odraz društvenih prilika. Upoznati smo s položajem Hrvata u Srbiji i smatrali smo da malim sredstvima možemo pomoći njihovim aktivnostima«, rekao je Sudarević.

Zamjenik gradonačelnika Vukovara **Filip Sušac** najavio je da će ta lokalna samouprava sudjelovati u ovom programu i ove godine. Cilj njegova dolaska, kako je kazao, je da u ime Grada Vukovara iskaže potporu Hrvatima u Srbiji, te da se upozna s položajem ovdašnjih Hrvata.

»Vukovar je specifičan grad koji ima veliku srpsku zajednicu i kada bismo je usporedili s položajem Hrvata ovdje, ima puno viši standard i puno veća prava. Naša želja je da Hrvati u Srbiji imaju ista ona prava koja imaju Srbi u Hrvatskoj i nadam se da ćemo kroz suradnju, sastanke i brojne projekte doći do te razine. Država je dužna pomagati ostvarivanje manjinskih prava, brojna pitanja glede hrvatske manjine su tu često sporna, poput zastupničkih

mjesta u Saboru, u gradskim i općinskim vijećima koja su u Hrvatskoj manjinama garantirana zakonom«, kazao je Sušac.

Gosti iz Hrvatske su se ovom prigodom vozili učeničkim autobusom na relaciji OŠ *Matko Vuković* – Klisa (mjesto nadomak Subotice), a za njih je priređen i program u Mjesnoj zajednici Verušić gdje ih je uz roditelje dočekaio predsjednik MZ Verušić **Martin Gabrić** koji je ovom prilikom zahvalio svima što pomažu prijevoz djece koja žive na salašima izvan Subotice, rekavši kako na teritoriju ove Mjesne zajednice Hrvati čine 80 posto od ukupnog stanovništva.

Prigodnim recitacijama i pjesmama uz tambure djeca su zahvalila što imaju osiguran prijevoz do škole, koji im je ujedno i mjesto za druženje tijekom puta.

Ž. V.

Općine koje pomažu prijevoz

To su jedanaest općina Vukovarsko-srijemske županije koje pomažu prijevoz: Bogdanovci, Ivankovo, Stari Jankovci, Vrbanja, Andrijaševci, Lovas, Tompojevci, Tovarnik, Bošnjaci, Vođinci i Gunja, prijevoz učenika u cjelovitoj nastavi pomažu i gradovi Vukovar i Vinkovci.

HNV: Analiza natječaja za kulturu

Da svaka udruga ima pristojna sredstva za rad

Hrvatsko nacionalno vijeće (HNV) na osnovu svojih ovlasti u području kulture pomno prati situaciju u kojoj se nalaze udruge kulture hrvatske zajednice u Srbiji.

Na samom početku mandata ovog saziva 2019. godine posjećene su gotovo sve udruge i popunjeni su upitnici koji su poslužili da se stvori uvid u potrebe i izazove

s kojima su one suočene. Kao glavni izazovi uočeni su nedostatak prostora za rad, nedovoljna tehnička opremljenost, nedovoljna financijska sredstva, nedovoljni kadrovski potencijali i drugo.

HNV se uključio u rješavanje svih tih problema koliko je mogao. Tako je davana logistička potpora u pokušajima da se osiguraju prostori za rad u vidu izrade elaborata i osiguravanje financijskih sredstava za otkupe kuća, za obnovu postojećih prostora, a kao najveći pothvat su ot-

kup rodne kuće bana **Josipa Jelačića** u kojoj će svoje aktivnosti moći prezentirati udruge iz Novog Sada i Petrovaradina i osiguravanje prostora u Beogradu za udruge iz glavnog grada i okolnih mjesta.

Na polju tehničkog opremanja Fondacija *Cro-Fond* je osigurala dio sredstava i pokušat će ta sredstva još uve-

ćati, pa će do polovice ove godine organizirati natječaj i podijeliti opremu udrugama.

U dijelu financijske potpore udrugama HNV je pored onih sredstava koja su osiguravana za kupovinu i obnove prostora vodio statistiku o financijskim sredstvima koje su udruge ostvarivale na natjecanjima i pokušalo biti korektiv da bi svaka udruga imala pristojna sredstva za rad, bilo kroz davanja mišljenja na natječajne natječaj HNV-a. Taj posao nije nimalo lak, jer HNV na pojedine natječaje ne može utjecati, kao što je natječaj Središnjeg državnog ureda i pojedini natječaji gradova i općina, a na njima se dodjeljuju prilično velika sredstva.

Analizom količine financijskih sredstava i aktivnosti udruga kroz broj odjela, manifestacija i nastupa, smatramo da je raspodjela u velikoj mjeri pravična. Odstupanja postoje i ona koja su po našoj ocjeni prevelika HNV će u ovoj godini kroz davanja mišljenja na natječaje pokušati ublažiti. Često je problem i u nedovoljnoj projektnoj aktivnosti udruga, dok su druge u tom dijelu natprosječno aktivne, ali to ne prati i povećanje aktivnosti tih udruga. Analiza pokazuje da su udruge iz Subotice i okolice po ovoj evidenciji dobile 50 posto sredstava, iz područja Sombora 16 posto, iz Srijema 12,6 posto, Beograda 9 posto, Podunavlja 4 posto, Novog Sada 4, Banata 2,7 i uže Srbije 1,3 posto.

Zaključak je da nikako ne stoje neke zlonamjerne tvrdnje da HNV nekog više protežira, a nekog manje već da se prilikom davanja mišljenja na natječaje i raspodjele sredstava po svom natječaju vodi logikom da svaka udruga ima pristojna sredstva za rad što je iz ove analize i razvidno.

Lazar Cvijin, predsjednik IO HNV-a

Bogata povijest tiskanih informativnih medija na hrvatskom nakon 1990.

Promatrajući iz povijesne perspektive, Hrvati iz Vojvodine su 1990-ih godina imali bogati niz svojih glasila – bilo ih je čak osam, međusobno različitih po cijelom nisu kriterija! Dva su bila vjerska (isprva, kao što je navedeno, *Bačko klasje*, kojeg je od 1994. godine uspješno zamijenio mjesečnik *Zvonik*), jedno je bilo stranačko (mjesečnik *Glas ravnice* Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini), a jedno »demokratski angažirano«, to jest nezavisni medij (subotički dvotjednik *Žig*). Svi su izlazili u Subotici, nisu imali stalne izvore financiranja i, recimo i to, međusobno gotovo da nisu surađivali. Četiri su glasila vojvođanskih Hrvata za mjesto objave imali Zagreb, što je bila posljedica tragičnih događaja od 1991. do 1995., to jest protjerivanja Hrvata poglavito iz Srijema te jugozapadne i zapadne Bačke. Među njima je po uređivačkoj intenciji i informativnim sadržajima zacijelo najznačajniji tromjesečnik *Zov Srijema*, a za mjesnu povijest Hrvata u Hrtkovcima i Beški važni su *Gomolava* i *Dunav*. Nekako je najzanimljiviji po svrsi, načinu izrade i distribucije bio studentski list *KM Press*.

Za sve njih je značajno to što nisu imali prikladna institucionalna rješenja, bili su bez trajnije financijske potpore, manjkalo je stručnih kadrova, samo dva imaju dulju kontinuitetu u izlaženju... Pa ipak, znajući u kakvim su uvjetima živjeli, treba ipak odati priznanje za te napore, jer su se vojvođanskih Hrvati usudili u jeku ratnih zbivanja i u okolici koja im nije bila nimalo sklona, dostojanstveno dokumentirati, pratiti i bilježiti svoj život. Razvoj tiskanih medija na hrvatskome u Vojvodini uslijedio je nakon sloma Miloševićeva režima.

Novija povijest tiskanih medija na hrvatskome u Vojvodini bilježi desetak listova. Oni su imali različite uređivačke koncepcije, institucionalne kapacitete, kvalitetu i pouzdanost novinskih napisa, utjecaj na javnost, dinamiku izlaženja, vrijeme trajanja... Podsjećanja radi, ovdje ih ukratko navodimo kronolojskim redoslijedom nastajanja.

Prvi nevjerski tiskani mediji

Glas ravnice je bilo prvo glasilo na hrvatskom jeziku u Vojvodini izvan crkve nakon 1956. godine. Počeo je

izlaziti u drugoj polovici 1990. godine (prvi broj je objavljen u kolovozu), nakon osnutka političke stranke Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini kao njezino glasilo, koja je bila ujedno i nakladnik. Bio je mjesečnik, premda nije uvijek redovito izlazio, a broj stranica je varirao: od 16 do četrdesetak. Uređivalo ga je više ljudi, tako da je mijenjao uređivačku politiku, u čijoj je osnovi bilo, istina u najvećem dijelu od sredine 1994. pa nadalje, praćenje aktivnosti DSHV-a na cijelom teritoriju Vojvodine.

Slijedi zatim *Žig* – pokretač i osnivač lista je hrvatski književnik **Vojislav Sekelj**. Prvi broj je izašao 16. srpnja

Dva specijalizirana lista – za djecu i za mlade

Slično kao i druge nacionalne manjine u Vojvodini, i Hrvati imaju dva specijalizirana lista koja su namijenjeni djeci i mladima. Oba su mjesečnici, a izlaze kao podlistci tjednika *Hrvatska riječ*. Kao prvi list za djecu na hrvatskom jeziku u povijesti novinstva u Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj *Hrcko*, dječji povremeni podlistak tjednika *Hrvatska riječ*, počeo je izlaziti u prosincu 2003. Od 2005. izlazi mjesečno svakoga pretposljednega petka u mjesecu, a broj stranica ustalio se na 24. Prvi, pak, broj podlistka za mladež *Kužiš*, kao glasilo Udruge građana *CroV* i *NIU Hrvatska riječ*, pojavio se u srpnju 2007., drugi u rujnu iste godine na 16 stranica. Vremenom se obim ustalio također na 24 stranice, a izlazi uz tjednik *Hrvatska riječ* posljednjeg petka u mjesecu. Uz časopis *Kužiš* se službeno navodi kako »promovira teme mladih, te pridonosi učenju ili usavršavanju hrvatskoga standardnoga jezika, navikavajući mlade viših razreda osnovnih škola, srednjoškolce i studente na praćenje medija na hrvatskom jeziku«.

1994. godine na 12 stranica, a ubrzo je, s ustaljivanjem i povećanjem broja suradnika, broj povećan na 16. Izlazio je, istina s manjima prekidima, do travnja 2001., a objavljeno je ukupno 111 brojeva. Ni u jednom trenutku nije imao sukladno riješeno pitanje financiranja. Premda je bio »subotički dvo-tjednik«, često su tematizirani i događaji od šireg značaja. Veći dio tema je posvećen društvenom životu i radu hrvatske zajednice u subotičkoj općini, a značajno mjesto je posvećeno njihovoj kulturi. Njegovao je kritičko i neovisno novinarstvo, a opravdano se deklarirao kao »demokratski angažiran list«, zbog čega je bio česta meta napada **Miloševićeva** režima. Bio je prvi list vojvođanskih Hrvata koji je imao i svoju internet-sku prezentaciju na sljedećoj adresi: <http://www.tippnet.co.yu/zip/> od 1997. godine, no ona je prestala biti aktivna nakon prestanka izlaženja lista.

Katolički mjesečnik *Zvonik* je drugi katolički list u Vojvodini u drugoj polovici XX. stoljeća, kojega izdaju hrvatski svećenici Subotičke biskupije, a nastao je na tragovima *Bačkog klasja*. Prvi broj je izašao u studenom 1994. i kontinuirano izlazi do danas, što znači da je to list s najduljim trajanjem, a kao glavni urednici brojeve su potpisivali svećenici **Andrija Anišić**, **Mirko Štefković**, **Dragan Muharem**, **Siniša Tumbas Loke-tić** te aktualni urednik **Vinko Cvijin**. To je jedini list koji je uspio sačuvati redovitu dinamiku i kontinuitet u izlaženju u proteklih dva-

deset i više godina, usprkos činjenici što nema ni jednog profesionalno angažiranog novinara ili bilo kakvog profesionalnog suradnika. U početku je izlazio na 12 stranica, da bi se ustalio na četrdesetak. Osim različitog vjerskog štiva, te prikaza događaja iz crkvenog i vjerskog života, objavljuju se i sadržaji o kulturnim, društvenim i političkim zbivanjima, i to najviše bačkih Hrvata, a priloge potpisuju kako klerici tako i laici. U drugoj polovici 1998. *Zvonik* dobiva i svoju internetsku stranicu: <http://www.zvonik.rs>, no internetsko izdanje od kolovoza 2012. više ne postoji.

Četiri lista vojvođanskih Hrvata u Hrvatskoj

U isto vrijeme – u studenome 1994. Zavičajni klub studenata bačkih Hrvata *Kolo mladeži* iz Zagreba pokrenuo je kao interno glasilo *KM press*. Izlazio je neredovito 6 godina – 15. XI. 2000. objavljen je posljednji, 35. broj. U listu su objavljivane sve važnije informacije vezane za rad Zavičajnog kluba, zatim one o ostvarivanju studentskih prava, te književne i stručne radove studenata. Umnažao se fotokopiranjem i besplatno dijelio studentima iz Vojvodine.

Sljedeći list vojvođanskih Hrvata je *Zov Srijema*, koji je počeo izlaziti 1995. godine u Zagrebu, a objavljuje se pet

brojeva godišnje. Glasilo Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, koja je utemeljena koncem 1991. u Zagrebu. Osim vijesti o događajima koje priređuje Zajednica, te životu i radu prognanih i izbjeglih vojvođanskih Hrvata, mahom iz Srijema, u listu se objavljuju i likovni i literarni prilozi članova, a piše se i o događajima i ljudima s prostora s kojeg su otišli. Posljednjih godina izlazi neredovito.

Iz istih prognaničkih krugova iz vojvođanskog dijela Srijema koji su morali napustiti zavičaj i otići u Hrvatsku bilježimo još dva lista – godišnjak *Gomolava*, Glasilo zavičajnog kluba Hrtkovčana, počeo je izlaziti 1998. te *Dunav*, Glasilo zavičajnog kluba Beščana, koji izlazi od 1999. Za oba spomenuta tiskana medija vrijedi da su objavljivali sadržaje usko vezane za događaje, ljude i povijest ovih srijemskih mjesta, da nisu redovito izlazila i da od 2011. više ne izlaze.

Rast broja informativnih glasila nakon 2000.

Gupčeva lipa je naziv godišnjaka Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta. Predstavlja svojevrsnu kroniku Društva, u kojoj su objavljuju vijesti o radu, zatim o kulturnim i vjerskim događanjima, manifestacijama i aktivnostima tijekom godine. Prvi brojevi *Gupčeve lipe* objavljeni su za 1998. i 1999., obima su 16 stranica, a nakon pauze od 10 godina, nastao je redovito izlaziti od 2009.

Miroljub – tromjesečnik hrvatske kulturne udruge *Vladimir Nazor* iz Sombora. Počeo je izlaziti 1998. godine, a do danas je objavljeno 97 brojeva. U listu, obima najčešće 16 stranica A4 formata, donose se informacije o radu i povijesti društva, te povijesti Hrvata u Somboru i njegovoj okolici. Tekstovi se objavljuju na hrvatskom jeziku, premda ima priloga i na dijalektu – bunjevačkoj i šokačkoj ikavici, a surađuju mahom članovi Društva iz Sombora i okolice.

Sličnog profila kao i *Miroljub* je *Glasnik Pučke kasine 1878*, koje je glasilo udruge *Pučka kasina 1878*. iz Subotice. Pokrenut je u povodu proslave 125 godina od osnivanja *Pučke kasine* – prvi broj je izašao iz tiska 1. rujna 2003. na 16 strana. Nakon više godina redovitog izlaženja kao mjesečnik, danas se neredovito izdaje – posljednji broj (127) objavljen je u prosincu 2016. godine. Imao je više urednika, no najviše brojeva su uredili **Lazar Ivan Krmpotić** i **Josip Ivanković**. Objavljuju se članci o društvenim, političkim i kulturnim događajima iz hrvatske zajednice Subotice i okolice te o njezinoj povijesti. Uslijedio je *Glas Šokadije*, glasilo Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata *Šokadija* iz Sonte. Najavljen kao tromjesečnik, prvi i jedini broj je izašao u prosincu 2007. u nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice.

Iste – 2009. godine objavljen je i vjerski list *Otac Gerard* – glasilo Vicepostulature Sluge Božjega oca **Gerarda Tome Stantića**. Izlazi u Somboru kao polugodišnjak i

do 2022. godine je objavljeno 26 brojeva. Od osnutka je glavni urednik **Mato Miloš**. Temeljni mu je cilj upoznavanje i popularizacija života i djela najčuvjenijeg karmelićanskog redovnika iz Bačke i »našeg kandidata za sveca« Katoličke crkve.

Od kolovoza 2013. godine u Subotici izlazi mjesečnik za kulturu, povijest, znanost i društvo *Hrvatske novine* u nakladi Hrvatske nezavisne liste. Koncipiran više kao magazin, u listu se objavljuju tematski napisi iz kulture, povijesti i vjere, zatim književni i publicistički napisi, što znači da izostaju bogatiji informativni sadržaji. Do danas je objavljeno 84 broja, a glavni urednik je **Zlatko Ifković**.

Srpnja 2015. iz tiska je izašao prvi broj »informativno-pastoralnog lista« Srijemske biskupije pod nazivom *Nada*, nominalno definiran kao tromjesečnik, no nije redovito izlazio – do danas je objavljeno osam brojeva. *Nada* je prvi i jedini vjerski list na hrvatskome koji piše o, mahom vjerskim, događajima unutar Srijemske biskupije, a posljednji koji je pokrenut unutar hrvatske zajednice u Vojvodini. Glavna urednica je **Ana Hodak**.

Tomislav Žigmanov

Adrijan Vuksanović, predsjednik Hrvatske građanske inicijative

S optimizmom gledam na buduću Vladu Crne Gore

Nama u HGI je ponuđeno ministarstvo bez portfelja što smatramo da je dobra gesta u smislu poštivanja manjinskih prava. Zapravo, to je poruka koja potvrđuje da se Crna Gora vraća na put po kom je bila prepoznatljiva, a to je put uvažavanja nacionalnih manjina i njihovog doprinosa na kulturnom, političkom, socijalnom i svakom drugom polju

Intervju vodila: Jasminka Dulić

S hodno dogovoru s mandatarom za sastav nove Vlade Crne Gore **Dritanom Abazovićem** Hrvatska građanska inicijativa će dobiti mjesto ministra bez portfelja. Sjednica Skupštine, na kojoj će se birati nova Vlada, zakazana je za 28. travnja na Cetinju.

Plenum je sazvalo 46 zastupnika koalicije Crno na bijelo, Demokratske partije socijalista, Bošnjačke stranke, Socijaldemokratske partije, Albanske koalicije Jednoglasno i Socijalističke narodne partije. Parlament Crne Gore ima ukupno 81 zastupnika, među kojima, u ovom sazivu nema predstavnika niti jedne hrvatske nacionalno-manjinske stranke.

S predsjednikom HGI-ja i kandidatom za ministra u novoj Vladi Crne Gore **Adrijanom Vuksanovićem** razgovarali smo o tome što će ministarska pozicija značiti za njihovu stranku i Hrvate u Crnoj Gori, kao i o tome kakvi su im ciljevi i budući koraci u svjetlu odlaska stare i dolaska nove Vlade.

► **Kakvom biste ocijenili trenutnu političku situaciju i političke odnose u Crnoj Gori?**

Nakon izbora na državnoj razini od 30. kolovoza 2020. godine došlo je do smjene tadašnje vlasti u kojoj je participirala i Hrvatska građanska inicijativa, autentična hrvatska stranka koja ove godine proslavlja dvadesetu obljetnicu postojanja. Tada je HGI ne samo prešla iz vlasti u oporbu već je izgubila i parlamentarni status. Ovo je dovelo do sveukupnog pogoršanja do tada dobrog međunarodnog imidža Crne Gore u europskoj i drugoj javnosti i do tenzija na političkoj i društvenoj sceni, što se reflektiralo i na naše građane. Vlada **Zdravka Krivokapića**, još uvijek aktualna iako u tehničkom mandatu, imala je niz određenih specifičnosti koje Crna Gora prije nije imala. Tako da smo, na primjer, imali ministricu prosvjete, znanosti, kulture i sporta, koja je obnašala funkciju »četvero-ministra«, kako se to govorilo i koja je govorila za sebe da je žena-četnik i niz drugih nekih ekspresija koje nisu sukladne civilizacijskim vrijednostima. Negirao se genocid u Srebrenici, slane su poruke koje su imale prijeteći sadržaj za nacionalne manjine pa su se Hrvati i druge nacionalne manjine osjećale tjeskobno, a država nije na pravi način odgovarala na te prijetnje. S druge strane, došlo je i do ekonomskog slabljenja države i sve to je dovelo do toga da je vrlo brzo nakon formiranja same Vlade postalo očito da ta Vlada ne može na pravi način odgovoriti na svu tu problematiku. I sada je došlo do prekomponiranja vlasti. Demokratska partija socijalista, na čelu s predsjednikom države i predsjednikom te stranke **Milom Đukanovićem**, koja je najbrojnija u Skupštini Crne Gore, a bila je u oporbi, ponudila je manjinsku podršku Vladi na čijem čelu će biti premijer Dritan Abazović. U toj situaciji nama u HGI-ju je ponuđeno ministarstvo bez portfelja što smatramo da je dobra gesta u smislu poštivanja manjinskih prava, u smislu jačanja multikulturalnog, multinacionalnog društva i sklada među različitim konfesijama i nacijama u Crnoj Gori. Zapravo, to je poruka koja potvrđuje da se Crna Gora vraća upravo na taj put po kom je bila prepoznatljiva, a to je put uvažavanja nacionalnih manjina i njihovog doprinosa na kulturnom, političkom, socijalnom i svakom drugom polju.

► **Crnogorska skupština ima 81 zastupnika i u novoj koaliciji se očekuje da će biti 46 zastupnika?**

Vjerojatno će tako biti, a možda bude i više. U ovom trenutku je tako. Još traju pregovori s još jednom procnogorskom strankom, socijaldemokratima, da i oni budu u manjinskoj vladi što bi dovelo i do njihove podrške parlamentu, ali to ćemo znati nakon sjednice.

► **Hoće li ova Vlada biti stabilna i hoće li moći dobro funkcionirati?**

Prvi put imamo jednu Vladu koja uključuje jednu širu raznovrsnost, ako mogu tako reći. Ali treba cijeniti činje-

nicu da se pronašao zajednički imenitelj oko određenih vrijednosti i to upravo može biti sama vrijednost koja se nazire u bliskoj perspektivi. Imamo tu Socijalističku narodnu partiju, stranku koja u najvećoj mjeri okuplja biračko tijelo građana srpske nacionalnosti koje će sada biti u toj vladi. Imamo stranke nacionalnih manjina, zatim SDP koji je prepoznat kao crnogorska građanska stranka i imamo Građanski pokret URA i Civis, na čijem je čelu gospodin Abazović koji će biti i premijer. Znači, imamo jednu raznovrsnost ali imamo, ja se nadam, i potencijal u onome što se od nas traži, a to je da budemo konstruktivni i rješavamo sve ono što se nagomilalo od prošle Vlade i što se dobija u naslijeđe od Vlade na odlasku, Vlade Zdravka Krivokapića. Vrijeme i politički i društveni život će pokazati koliko je moj optimizam opravdan ili ne. Ali svakako sama potreba da se prethodna Vlada smijeni i da se dođe do odgovornosti onih koji će činiti takav politički aranžman zapravo svjedoči i o jednoj razini odgovornosti zbog cjelokupnog stanja u društvu.

► **A kakvo je to stanje u crnogorskom društvu trenutno prema Vašoj ocjeni?**

Stanje u društvu je sljedeće: parlament nam ne zasjeda, a sjednica parlamenta je trebala biti u prvom radnom danu u ožujku kada redovito počinje prvo proljetno zasjedanje. Približavamo se petom mjesecu i još uvijek nemamo sjednicu parlamentu, ali ćemo je imati nadam se 28. ovog mjeseca. Događa se i ta situacija da prvi puta Vlada nema kvorum za sjednice. Davno su narušeni međuljudski odnosi u samoj Vladi i javna je tajna da pojedini ministri ne razgovaraju s premijerom, tako da se nije ni moglo očekivati da će takva Vlada dati rezultate, jer kad su narušeni odnosi za stolom u samoj Vladi, kako će onda ona djelovati konstruktivno i rješavati sve što se od nje traži. S druge strane, mi smo potpuno stali u procesu europskih integracija, u totalnoj smo blokadi i za očekivati je da ova Vlada koja se nazire prvo nastavi pregovarački proces, a zatim i da ga dinamizira. Mislim da je to moguće. I ne samo da je moguće nego s punim optimizmom gledam na to.

► **Kako ćete Vi biti uključeni u rad buduće Vlade kao ministar bez portfelja?**

To je pitanje za mandatara. U prošlom sazivu parlamenta sam obnašao dužnost predsjednika Odbora za Europske integracije i kazao sam kako imam afiniteta nastaviti se baviti tim stvarima. Svakako ono što doživljavam i kao svoju potrebu i nešto što je sasvim prirodno je da jačam prijateljske odnose između Hrvatske i Crne Gore i tu ne treba previše objašnjavati razloge za tako nešto i radim na ostvarivanju manjinskih prava i svega drugog, ali to će se riješiti u razgovoru s budućim premijerom koji je najavio medijima da će na prvoj sjednici Vlade odrediti zaduženja za dva buduća ministra bez portfelja.

► **Kakav je položaj Vaše stranke od kada niste prisutni u parlamentu? Kakve su mogućnosti djelovanja, financiranja?**

Mi živimo jedno posebno vrijeme, vrijeme koje je neophodno i u životu pojedinca, a onda i u životu stranke, a to je jedno razdoblje određenih kušnji, i ne samo kušnji

već i lišenosti onoga što ste imali prije, i da i u tom i takvom stanju pokažete jedan svoj vitalitet i snagu. I mi to pokazujemo. Mi smo pokazali da se politika ne svodi na predizbornu kampanju već na jedno kontinuirano djelovanje, i ono što je moja radost kao predsjednika HGI-ja je da je naša stranka zadržala homogenost i rekao bih kako je dodatno dobila na određenim vrijednostima i jedinstvu, iako nismo uspjeli ući u parlament 30. kolovoza. Ali se nije dogodila fragmentacija, nije se dogodilo ono što se obično događa u političkim strankama. Mi smo nastavili svoj politički život i mi živimo te vrijednosti dvadeset godina. Vjerujem da ćemo, lojalni tim vrijednostima, a to su očuvanje svega onoga što predstavlja hrvatski identitet u Crnoj Gori i jačanje državnog subjektiviteta same Crne Gore kao komplementarnih vrijednosti, i zahvaljujući njima i toj misiji neminovno i dalje biti značajan politički čimbenik, i vjerujem da ćemo, kao što se sada vraćamo u izvršnu vlast vratiti i u zakonodavnu vlast.

► **Koliko vam je glasova nedostajalo da osvojite mandat u parlamentu na izborima 2020. godine?**

Falilo je 327 glasova, a mi smo osvojili povjerenje 1.106 građana Crne Gore dok je ta jednosezonska pojava, stranka na brzinu kreirana za jednokratnu upotrebu, što smo tada ukazivali i što se sada potvrdilo jer ih nakon izbora više nigdje nema, osvojila 496 glasova. Njih više nema, oni su izvršili svoju funkciju i osvojili su malo glasova, imajući u vidu da su to ljudi koji su nekada bili politički aktivni, ali opet dovoljno da ispune svoj zadatak i cilj, a to je da HGI ne bude više dio parlamenta i da čitav suverenistički blok postane oslabljen za taj jedan mandat što je dovelo do čega je dovelo i vidjeli smo i taj kraj.

► **Očekujete li sada da će Hrvati biti jedinstveniji nakon ovog iskustva i gubljenja predstavnika u parlamentu?**

To jedno iskustvo neuspjeha nas je i homogeniziralo i ljudi su shvatili dosta toga, što je vrijeme nakon izbora i pokazalo. Pokazalo je svrhu i smisao pojedinih postojanja u politici. Mi smo nastavili svoj politički život, njih odavno nema, a ako se jave samo je u funkciji napada onih koji u kontinuitetu žive misiju HGI-ja. Po svemu sudeći, što vidim i iz brojnih razgovora s ljudima, javila se određena doza prkosa što je potpuno prirodno i zato vjerujem da ćemo se vođeni ispravnom politikom vratiti tamo gdje nam je i mjesto i gdje smo i bili.

► **Čestitali ste Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini na ulasku u Narodnu skupštinu Srbije.**

Jako me je obradovala vijest i rekao sam i u privatnom razgovoru gospodinu **Žigmanovu** da s velikom pozornošću pratimo što se događa u Srbiji, s posebnim s fokusom na Hrvate. To je veliki uspjeh koji je obradovao ne samo Hrvate u Srbiji već i sve Hrvate kojima je nacionalni identitet na srcu i koji shvaćaju značaj političke artikulacije svojih potreba. Jako sam sretan zbog uspjeha koji su ostvarili na taj način i time dali dodatno ohrabrenje i Hrvatima u Crnoj Gori. Vjerujem da nije lako bilo suočavati se s raznim kušnjama i problemima. Mi sve to potpuno razumijemo jer smo to i sami prolazili, prolazimo i prolaziti ćemo, ali borba koju vodimo mora nas učiniti ponosnima i vjerujem da predstoje bolji dani za hrvatski puk i u Srbiji i u Crnoj Gori. Koristim i ovu priliku da čestitam gospodinu **Žigmanovu** i svima vama što će se ponovo čuti hrvatski glas u Narodnoj skupštini.

► **Koji su vaši planovi i sljedeći koraci?**

Slijede nam lokalni izbori u Tivtu 5. lipnja, te se pripremamo za izborni nastup jer smo posebno fokusirani i koncentriramo sve svoje sile da tako kažem, jer Tivat je grad gdje ima najviše Hrvata u Crnoj Gori i važno nam je da upravo u tom gradu ostvarimo dobar izborni rezultat koji će biti poticaj za dalji rad, dalji motiv za dalje uspjehe.

► **U tom gradu ste imali i određene probleme s prostorom koji stranka koristi. Je li se taj problem razriješio?**

Zbog principijelnog našeg djelovanja u samoj lokalnoj skupštini i zbog ideoloških i političkih stavova koje smo zastupali došli smo na udar tivatske vlasti koja nas je htjela odstraniti iz jednog povijesnog prostora – Doma kulture koji je prije stotinu godina izgrađen za potrebe *Hrvatskog sokola*. Naravno, mi nismo pristali na to i nećemo pristati na to. Imali smo snažnu potporu i službenog Zagreba i Hrvatske i upućena je i prosvjedna nota ministra vanjskih poslova Hrvatske **Gordana Grlića Radmana**. Za sada, reklo bi se, stvari se pomalo racionaliziraju u smislu da oni koji su mislili kako će nas udaljiti iz našeg povijesnog prostora ipak shvaćaju kako je to vrlo loše, prvo za njih same, a onda za sveukupnu situaciju i ambijent. Tako da, reklo bi se, odustaju od toga. Žalosna je činjenica što su u tome sudjelovali i davali svoj doprinos i ljudi koji su politički aktivni u nekim drugim strankama, a zapravo nacionalno pripadaju hrvatskom korpusu. To je ta žalosna činjenica, ali naravno bilo je toga uvijek i gospodin **Zvonimir Deković** je kao predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća upravo zbog njihove kaznene prijave bio i u policiji i davao izjavu, što je naravno jedan vid intenzivnog pritiska na nas. Ali mi nećemo odustati. Netko nas je želio poniziti, ali nećemo dozvoliti nikakvo ponižavanje. Inače smo u prethodnom vremenu trpjeli razne vrste pritisaka, razne prijetnje su nam upućivane i to su bile i vulgarne i monstruozne prijetnje. Država tada nije odgovorila kako je trebala na sve to, ali vjerujem da je to iza nas i da će se subjekti koji nose destrukciju svesti u jedan razumni okvir i da ćemo ojačati ozračje uvažavanja i poštivanja svih.

► **Popis stanovništva u Crnoj Gori je odgođen. Kako se pripremate za popis i što očekujete?**

Popis u Crnoj Gori je trebao biti prošle godine, ali je zbog političke situacije i nemogućnosti dogovora odgođen. To će biti tema vjerojatno nekih drugih političkih subjekata i Vlade koja dolazi. Na žalost, vidjeli smo u posljednjem popisu da je sve manje Hrvata u Hrvatskoj, ali vjerujem da će taj proces biti usporen i da će se Hrvati vraćati u Hrvatsku. A kad imate takvu situaciju u samoj Hrvatskoj i kad to reflektirate na tamo gdje ste još i manjina, i kad uzmete sve činjenice koje sam predložio, kad uzmete u obzir i to da smo kao nacija vrlo stara nacija tu gdje jesmo, onda s određenom vrstom zebnje očekujemo popis. Na posljednjem popisu prije jedanaest godina smo bili na razini ispod 1%. Naime, 2011. se 0,97% građana izjasnilo da su Hrvati, u brojkama je to 6.021. Vidjet ćemo.

► **Koji su vaši prioritetni ciljevi kao političke stranke?**

Živimo u vremenu kada svaka nacionalna zajednica mora imati svoje nacionalne predstavnike koji će na najbolji način biti artikulacija njihovih potreba i zahtjeva, svega onoga što treba pridonijeti opstojnosti na ovim prostorima. Mi smo sada posvećeni upravo tome – da se čuje naš glas u javnom prostoru. Više se ne može dogoditi da netko napada, vrijeđa, omalovažava, vulgarizira Hrvate i ono što su oni ostvarili u Crnoj Gori, a da ne dobije jasan, nedvojbjen i jak odgovor upravo od HGI-ja. I to je jedna posebna vrijednost. Znam kako dugo vremena nije bilo tako i da je sada to u određenom smislu sazrijevanje i emancipiranje od određenih anomalija kako bismo došli do te razlike. Vjerujem da pored svega imamo budućnost i da ćemo se okupiti upravo oko tih vrijednosti identiteta i da ćemo nastaviti svoj život. Mi nikad nismo bili destruktivni prema državi u kojoj živimo. Naprotiv, bili smo uvijek oni koji smo je snažno podupirali i jačali i nismo ostavili nikakvo povijesno breme, ništa što bi trebalo biti nama ili onima koji dolaze poslije nas u bilo kom smislu teret ili nešto što bi uzrokovalo bilo koju vrstu kompleksa. Zato možemo biti ponosni na sve što smo uradili i u bližoj i u daljoj prošlosti i to je jedan kapital koji se ogleda u velikom kulturnom i duhovnom blagu i ovim političkim porukama i društvenim procesima u kojima smo sudjelovali s tim kapitalom idemo naprijed.

TAVANKUTSKI
VINOGRADARI

OBAVEŠTENJE

Pozivamo vas

da svojim prisustvom uveličate
našu manifestaciju

“DANI VINA TAVANKUT”

koja će se održati u D.Tavankutu,
30.04.2022. god. sa početkom u 10h
pored fudbalskog stadiona.

Dođite i probajte dobro vino
sa našeg podneblja koje će izložiti
vinogradari Tavankuta.

Srdačno vas očekujemo!

TAVANKUTSKI VINOGRADARI

Vinarija Pavlomir Miroslava Palinkaša najveći je pojedinačni proizvođač žlahtine, autohtone sorte Vinogorja

Vinska priča Miroslava Palinkaša

Vukovarac vratio žlahtinu u Novi Vinodolski

Obitelj **Miroslava Palinkaša** tijekom agresije napustila je Vukovar samo s vrećicama u rukama, ali poduzimljivom Miroslavu, vinaru i vinogradaru po struci, trebalo je samo nekoliko godina da u Novom Vinodolskom proizvede svoje vlastito vino. Na to područje upravo je on vratio *žlahtinu*, autohtonu sortu podrijetlom iz Vinodola. Danas proizvodi oko 200.000 litara vina, a vinograd se prostire na više od 30 hektara.

Povratak s Krka

Prisjećajući se kraja 1991. godine i odlaska iz Vukovara Miroslav kaže da je u Novi Vinodolski došlo njih sedmero bivših uposlenika *Vupika*. Mislili su kako je to samo privremena promjena prebivališta, ali se u Miroslavljevom slučaju ispostavilo da će Novi Vinodolski postati njegova nova adresa.

»Došao sam iz Vukovara s 35 godina. Rekli smo moramo nešto raditi do povratka, ali kako se to vrijeme oduljilo počeli smo malo proučavati povijest i vidjeli smo da je na ovom prostoru vinova loza bila rasprostranjena. Po nekim zapisima, pod vinogradima je nekada bilo 614 hektara. Tako smo odlučili krenuti saditi vinograde. Lokalni ljudi govorili su nam 'nemojte, tu vinova loza ne uspijeva'. Imali smo ideju, imali smo volju i krenulo je«, priča Miroslav koji se usprkos dobronamjernim savjetima mještana oslonio na povijesne činjenice.

I nije pogriješio. Prvi vinograd podignut je 1994. godine uz pomoć Primorsko-goranske županije i Grada Novog Vi-

nodolskog, koji su sufinancirali lozne cijepove. Vinograd je godinama rastao i sada je pod vinovom lozom 31 hektar. Iako ih je na početku bilo sedmero, ekipa se polako osipala, jer se dio njih kasnijih godina vratio u Vukovar. Miroslav je odlučio ostati, a prije no što je intenzivno počeo širiti vinograd i proizvodnju vina, otvorio je sa suprugom i nekoliko trgovina, bavio se uvozom automobila, rent a carom, a do 1996. godine sagradili su i novu kuću u Bribiru. Kasnije su sve poslove prodali i investirali u Vinariju *Pavlomir* i potpuno se posvetili vinogradarstvu i proizvodnji vina. Širili su posao uz pomoć kredita i bespovratnih sredstava iz EU fondova. Ostala je ova obitelj vezana i za Vukovar i u Šarengradu i dalje imaju četiri hektara vinograda.

U Miroslavljevim vinogradima najrasprostranjenija je *žlahtina*, autohtona sorta vinove loze koja potječe upravo iz Vinodola. No, do početka XX. stoljeća filoksera je uništila sve vinograde, ali su je uspjeli sačuvati u Vrbniku na otoku Krku. Upravo odatle plemkinje su stigle u Novi Vinodolski i sada ova sorta vinove loze zauzima oko 13 hektara. U planu je još novih pet hektara *žlahtine*, što je oko 18.000 novih sadnica, a već sada Vinarija *Pavlomir* ima najveće pojedinačne površine pod *žlahtinom*, vinskom sortom koja se jedino gaji u Primorsko-goranskoj županiji. Odlučili su i dalje saditi *žlahtinu*, jer je to njihov najtraženiji proizvod. Isto tako, od *žlahtine* djelomično proizvode i pjenušac, koji je sve više tražen, a *San Marino* jedini je vrhunski pjenušac od sorte *žlahtina*.

Osim *žlahtine*, Vinarija *Pavlomir* proizvodi i *chardonnay*, *cabernet sauvignon*, *Ružicu Vinodola*, *muškat žuti*, *graše-*

vinu koja se gaji u Vukovaru, ali se također prerađuje u Novom Vinodolskom, te pjenušava vina. Vina iz Vinarije *Pavlomir* osvojila su brojna priznanja na vinskim natjecanjima.

Podrumi za četvrt milijuna litara

Usporedo sa širenjem vinograda, Miroslav je podizao i vinariju. Krenuo je od zapuštenog imanja, koje je kupio od *Vupika* i koje je trebalo skoro iznova izgraditi. Početak je bio nekoliko tisuća litara vina, ali je proizvodnja rasla i sada ona dostiže 200.000 litara godišnje.

»Vezali smo se uz turizam, goste nam dovode turističke agencije. Mi ih ugostimo, probaju vina, kupe. Tako da s prodajom nemamo poteškoća. Sve što se proizvede se i pro-

da. Vino prodajemo od Senja do Opatije i Lovrana. Puno turista kupuje naše vino, ugostitelji, upravo smo našli dva nova kupca u Zagrebu«, priča vlasnik Vinarije *Pavlomir* i dodaje kako nemaju potrebe za izvozom, jer proizvodnju potroše domaći kupci.

Uposlenih je u Vinariji *Pavlomir* 12, a još desetak je povremeno uposlenih, pa se može reći da od ove vinarije živi oko 20 obitelji.

Trenutačni kapacitet u vinskom podrumu je 250.000 litara vina, a opremljen je najmodernijom tehnologijom za proizvodnju vina. Raspolaže *inox* bačvama zapremnine 2.000 do 9.000 litara, a uz to je zaseban podrum s četrdesetak drvenih *barik* bačvi. Plan je proširenje podruma na 350.000 litara za što će u ovoj vinariji tražiti sredstva iz EU fondova. Uz to, plan je i proširenje kušaoone i kuhinje, te izgradnja desetak kamenih kuća za turizam.

»Turizam je ovdje jako bitan. Pokretač je svega. Zato smo mi pokrenuli nekoliko turističkih programa kao što je *Ružica Vinodola*. To su večeri kada 12 djevojaka gazi grožđe, sviraju tamburaši, a skupi se nekoliko tisuća ljudi«, kaže Miroslav.

Uz njega u ovom poslu do mirovine bio je i njegov brat, a sada su angažirane supruga i snaha, a kada zatreba i sin i kći. Uz to, o kvaliteti vina brinu se i vrhunski enolozi.

Z. V.

Hladne noći i vrela dani

Vinodolska dolina pogodna je za vinograde jer ima puno sunčanih sati, a noći su izrazito hladne. Grožđe je ujutro hladno, a kako se počinje zagrijavati stvaraju se dobri omjeri kiselina i šećera i razvija izvrsna aromatika u vinima. No, problem su jake bure koje isušuju teren pa je potrebno navodnjavati.

Istočnoeuropski kraljevi se udružuju

Trinaesti vijek mnogi autori smatraju prekretnicom u razvoju Europe i ovo stoljeće označavaju kao kraj klasičnog feudalizma i početak rađanja moderne Europe. U ovom vijeku plemstvo prvi put pokušava ograničiti kraljevsku vlast preko institucije parlamenta. U Engleskoj se 1215. godine objavljuje *Magna charta libertatum* koja će predstavljati osnov parlamentarizma u Engleskoj kraljevini (za vrijeme vladavine **Ivana Bez Zemlje**). Relativno brzo, sedam godina kasnije, 1222. godine i u Hrvatsko-Ugarskoj Kraljevini se pojavljuje sličan dokument zvan *Zlatna bula*, kojom sitno vojno plemstvo osigurava određena vlastita prava. Jedna od važnih stečevina je pravo na otpor (*Jus resistendi*) po kojem, u slučaju kršenja prava od strane kralja, plemstvo ima pravo na oružani otpor. Ovaj dokument je omogućio i razvoj gradova i građanstva. Tako je npr. kralj **Béla IV.** 16. studenoga 1224. izdao zlatnu bulu kojom Gradec (Zagreb) postaje slobodni kraljevski grad izuzet iz banske i županijske vlasti te izravno podvrgnut kralju.

Zlatna bula Béle IV. za Gradec

U ovom stoljeću formalno se završava borba oko prevlasti svjetovne i duhovne vlasti, između pape i njemačko-rimskog carstva, tzv. borba za »ustoličenje«, i to je početak odvajanja crkve od države. Papa **Grgur IX.** je radikalnim potezom uklonio svećenstvo, posebno biskupe iz sfere potvrdnog nasljedstva (imovinu nasljeđuje Crkva ne pojedinac), iako je nasljedni princip sve više počeo postojati kao sastavni dio mnogih svjetovnih struktura. Zapravo, ovim činom je uveden određeni dinamizam u društvu u cjelini. Krajem vijeka u Europi se formiraju i prve »nedržavne« unije – 1291. tri švicarska pre-kantona Uri, Schwiz i Unterwalden se ujedinjuju u »Eidgenossenschaft« (udruženje za međusobno pomaganje), kao i gradovi na sjeveru Europe, koji formiraju uniju tzv. Hansa gradova koji će već u XIV. vijeku kontrolirati trgovinu sjeverno od Alpa. To su prvi primjeri da se i bez kralja određeni teritoriji mogu upravljati uspješno na »demokratski« način. Naravno, treba proći još nekoliko vijekova da bi se dogodila Francuska revolucija,

ali sjeme iz koje je »nikla« moderna Europa posađeno je u ovom stoljeću. Što se događalo u to vrijeme na našim prostorima?

Nakon kaosa uzlet

Posljednji hrvatsko-ugarski kralj **Andrija III.** (Mlečanin) umro je 1301. godine bez muškog potomka i time se muška loza **Arpadovića** prekinula. Između velikaša-oligarkha došlo je do borbe čiji će kandidat biti novi kralj bogate Ugarske. Prvo je krunisan za kralja »papin kandidat« **Karlo Robert (Karlo I. Anžuvina)** prije svibnja 1301. godine, u kolovozu iste godine je krunisan protukandidat **Václav**, češki prijestolonasljednik (uz podršku velikaša i palatina **Matije Csáka**), a potom 1305. godine prijestol je prepustio drugom protukandidatu **Otonu**, bavorskom princu. Karlo I. je 1309. godine krunisan drugi puta u Budimu da bi definitivno 1310. godine postao ugarski kralj, kada je krunisan i krunom Sv. Istvána u Székesfehérváru (ugarsko plemstvo je priznavalo samo takvo krunisanje). Rekli bismo »prava feudalna anarhija«. Karlo I. je »protračio« još trinaest godina u slamanju velikaša jednog po jednog. Dok su ove borbe trajale, sjedište mu je bilo u Temišvaru, a često je boravio i u Petrovaradinu. Svoju prijestolnicu iz Temišvara tek je 1323. godine premjestio u Višegrad (Visegrád) između Estergoma i Budima.

»Višegradska trojka«

Za napredovanje gradova potreban je i razvijeni robnovčani sustav. Na početku vladavine Karla I. ima svega deset gradova u zemlji (bez Dalmacije). Mladi kralj sa zapadnim (talijansko-francuskim) iskustvom u cilju povećanja kraljevskih prihoda u novcu i zamjene prihoda u naturi novčanima izvršava reformu novčanog sustava. Umjesto nekontroliranog izvoza zlata i srebra (četvrtina europske proizvodnje u njegovo doba) sam kuje novac po talijanskom uzoru iz Firence (zlatni fijorin) i u promet uvodi ugarsku zlatnu i srebrnu forintu. Znači, jedan od bitnih uvjeta razvoja gradova je autonomija, trgovina i čvrsta valuta. Krajem 1335. godine cijelog mjeseca studenoga trajao je u Višegradu sastanak hrvatsko-ugarskog Karla I., i kraljeva Poljske **Kazimira III.** i Češke **Ivana Luksemburškog** s političkim i privrednim ciljevima. Politički ciljevi su bili pomirba Češke i Poljske i savez u borbi protiv Habsburgovaca i njemačko-rimskog carstva. Dogovorili su se oko novih trgovačkih putova, kako bi zaobišli Beč, koji je trgovcima nametao posebnu taksu. U njegovo doba Hrvatsko-Ugarsko Kraljevstvo postaje organski dio (zapadne) Europe. Dogovorili su se i oko nasljeđivanja, pa tako u jednom trenutku sin Karla I. **Lajos I. (Ludovik, Ludwik)** postaje najmoćniji kralj u Europi, no to je već druga priča.

Što je iza niza?

»Sreća je najveća kada dođe iznenada.«

Ako ovo nitko do sada nije rekao, evo ja se prijavljujem za patentiranje izreke. Kao prilog za dokaz njezine istinitosti mogu navesti mnoštvo primjera. Jedan od njih zacijelo je situacija kada nađete izvjesnu svotu novca koja je nekim slučajem nekome ispala, a svako traženje vlasnika je uzaludnije od Sizifovog posla, jer ste u startu osuđeni na gubitak i još da pri tomu ispadnete naivni i glupi. Pitate li bilo kojeg prolaznika je li to njegov novac velika je vjerojatnoća

da će većina od njih odgovoriti potvrdno, a da vam pri tomu ne ostaje ništa drugo nego da mu vjerujete na riječ i imate osjećaj da su vam uši porasle do veličine magarećijih. Ako, pak, zaboravite na etiku, imate bingo: neplaniranu kupovinu, plaćanje zaostalog računa, čašćavanje sebe i drugih... Jeste da će vas nakon toga povremeno peckati savjest, ali... Druga je, naravno, stvar ukoliko je riječ o većem iznosu. Tada će sreća, ako postupite moralno, iznenada doći vlasniku koji je u očaju vjerojatno i prežalio mogućnost da će nalazač biti pošten.

Sreća je, kako smo imali prilike čitati, nedavno pohodila i zdrav razum, a na radost predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) i svih onih koji su već prežalili mogućnost da se bosanski, crnogorski i hrvatski istrgnu iz jezičnog hegemonizma kojega zagovara Odbor za standardizaciju srpskog jezika Srpske akademije nauka i umetnosti u udžbenicima osmog razreda osnovnih škola. Naime, kao što je poznato, Ministarstvo prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja zatražilo je od nakladnika da iz udžbenika do sredine svibnja povuku sadržaje iz kojih osmaši u odjeljenjima na srpskom uče kako bosanski, crnogorski i hrvatski jezik ne postoje nego ih ti narodi samo tako zovu, ni ne znajući zapravo da fulaju, jer govore srpskim jezikom. Do ove iznenadne promjene u funkcioniranju poprilično drvenog i birokratskog državnog aparata došlo je, kao što je također poznato, nakon pritužbe HNV-a pučkom pravobranitelju, a koji je svojim djelovanjem uspio pokrenuti kontrolu rada Zavoda za unaprjeđivanje obrazovanja i odgoja i Ministarstva prosvjete.

Onako iz prve, da ne živi ovdje ili da je dugo bio sobar u Francuskoj, čovjek bi pomislio kako je ovo jedan u nizu primjera besprijekornog funkcioniranja pravne države, a koji se u praksi svodi na sljedeće: greška je načinjena, uočena i otklonjena. Brzo, kratko, jasno. Ko *Večernje novosti*. U plimi zadovoljstva zacijelo bi se našlo još mjesta i za komplimente na račun utjecaja pučkog pravobranitelja kod države, napose ako imamo u vidu kako stoje stvari s tužiteljstvom i sudom u malo škakljivijim stvarima, poput one vile na Pančičevom vrhu, malog noćnog rušenja u Savamali (plus jedna kolateralna smrt), plantaže povrća i drugog raslinja pod nazivom *Jovanjica*...

Ovako, kada mu upravo tužitelji i sudovi padnu na pamet, čovjek se i nehotice malo suzdrži i počne razmišljati o »pozadini« ove odluke Ministarstva prosvjete, odnosno »stoji li nešto iza« onoga što se moglo pročitati na papiru? Prvi koji, kao iz frižidera, iskoči u svijest je, naravno, predsjednik države. Bilo je to davno, davno – zacijelo ima već nekoliko mjeseci – kada je, ako pamćenje dobro služi, na Brdu kod Kranja – iznenađen pitanjem koje se nije ticalo Kosova, Europske unije, Rusije i Kine – na ovu temu rekao kako nije najbolje upoznat s njom, ali da će svakako provjeriti o čemu je tu riječ. I kada su se u HNV-u, baš kao i nesretnik s početka teksta koji je izgubio veliku količinu novca, već pomirili s time da je stav Odbora za standardizaciju srpskog jezika ujedno i službeni stav države, jedan u nizu onih koji – poput uvođenja »bunjevačkog jezika« u službenu komunikaciju i korespondenciju – ignoriraju i vrijeđaju i one koji se izjašnjavaju Hrvatima i logiku, razum i sve do sada naučeno, dogodio se iznenadni zaokret u ovoj u osnovi tužnoj i ružnoj priči. Prosvjed HNV-a pokazao se dovoljno jakim (i argumentiranim) da ga čuju i uši pučkog pravobranitelja, a ovaj pak dovoljno uporan (i odgovoran) da stvar preko Ministarstva prosvjete istjera na čistac. Ako ovo ima veze s hipotezom o predsjednikovom angažmanu, u startu nije dobro. Nije dobro stoga jer se cijela stvar postavlja naopačke: umjesto da u osnovi pravne stvari ovise o individualnoj volji, energiji i ušima s koje strane puše povoljniji vjetar one bi morale biti isključivo stvar institucionalne provedbe utemeljene na zakonu i potpisanim međunarodnim dokumentima. Zagovornika takve opcije ovdje nikada nije manjkalo, a njena suština je da nije bitno s kim si u vlasti nego da si »bliži vatri«. Eto, kao primjera, recimo **Pásztor**. Za sada. Ako je, pak, stvarno riječ o snazi pučkog pravobranitelja, onda je to još jedan prilog tezi da je sreća najveća kada dođe iznenada. Ali i onaj: dok jednom ne smrknje, drugom ne svane. Recimo Odboru za standardizaciju...

Z. R.

Obrazovanje na hrvatskom jeziku

Mali odjel – veliko zajedništvo

»Oni su danas izrasli u mlade zrele ljude. Danas raditi s takvim mladim ljudima i surađivati s roditeljima i kolegama koji rade s njima je veliki benefit i dodatni poticaj za rad«, rekla je s ponosom razrednica Jasna Bešlić

Po uzoru na Gimnaziju *Svetozar Marković*, a potom i Politehničku školu, prije četiri godine Medicinska škola u Subotici priključila se srednjim školama u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku. Praksa je nastavljena svih narednih godina, te je svake godine otvoren po jedan odjel na hrvatskom jeziku, a u ponudi za sljedeću školu godinu je smjer fizioterapeutske tehničke škole.

Prva generacija završava srednju školu, te su tako oni prvi maturanti hrvatskog odjela u Medicinskoj školi u Subotici. Iako ih je prije četiri godine kada su kao prvi zakoračili u nastavu na hrvatskom, pratio strah i neizvjesnost, danas su tu ponos i radost.

Prvi maturanti na hrvatskom jeziku

Razrednica im je od prvog dana profesorica kemije **Jasna Bešlić**, koja im je bila velika podrška i oslonac.

»Bila sam izuzetno počastvovana time što sam dobila priliku biti razrednica prvom odjelu na hrvatskom jeziku. Interesiranje učenika za ovu školu je uvijek bilo veliko, te nam znači da imamo i nastavu na hrvatskom. Oni su kao prvaci bili vidno uzbuđeni, ali to je uvijek prisutno tijekom prvog polugođa. Djeca su bila zainteresirana za smjer medicinska sestra – odgajatelj, što se kroz ove četiri godine i potvrdilo. Kao razred su se jako lijepo uklopili, a i sama sam se trudila izgraditi s njima zajedništvo i međusobno poštovanje«, priča Bešlić i pojašnjava kako su svi profesori koji su s njima radili, učili ih i sudjelovali u njihovom obrazovanju i odgoju ponosni na njih.

»Oni su danas izrasli u mlade, zrele ljude. Kolege su često govorili kako su s njima posebni sati. Tamo je uvijek pozitivna i radna atmosfera, kao i oni sami, a tome je pridonio i kućni odgoj. Tijekom protekle četiri godine imala sam i izuzetnu suradnju s roditeljima, a iz svega toga možemo vidjeti da se o toj djeci vodi računa. Danas raditi s takvim mladim ljudima i surađivati s roditeljima i kolegama koji rade s njima je veliki benefit i dodatni poticaj za rad«, rekla je sugovornica.

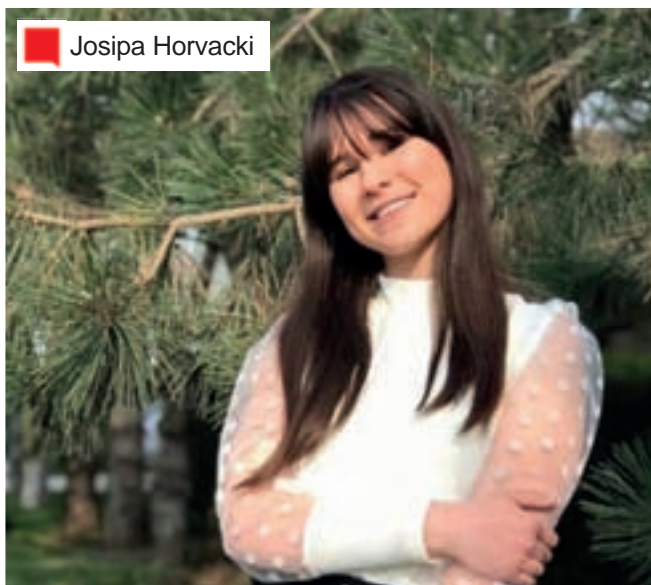
Prvi odjel na hrvatskom u ovoj školi broji 15 učenika, a već narednih godina odjeli na hrvatskom jeziku su rasli, što je po riječima Jasne Bešlić pokazatelj da je odluka krenuti u nastavu na hrvatskom bila dobra. Ocijenila je to dobrim i za zajednicu, ali i obrazovanje općenito.

Biti svoj

Neki od njih školovali su se od prvog razreda osnovne škole na hrvatskom jeziku, a među njima je i **Josipa Horvacki** iz Đurđina.

»Od samog početka se obrazujem na hrvatskom jeziku i drago mi je što su me roditelji tako odgojili i usmjerili. Budući da sam bila u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku, jezik mi nije bio nikakav problem. Na početku je bilo nedoumica za pojedine stručne izraze, ali se to vrlo lako, uz stručne profesore razriješilo. Možda bi mi bilo teže da sam nastavila na srpskom, ali ni srpski jezik nam nije stran. On se redovito izučava u nastavi na hrvatskom, ali ipak gradivo, a osobito književnost, se razlikuje. Da-

Josipa Horvacki

nas sam zahvalna i sretna što sam ostala pri svome«, kaže Josipa i pojašnjava kako je ona nastavila svoj put iz osnovne te je sudjelovala i na raznim izvannastavnim natjecanjima.

»Ništa od toga ne bi bilo da nemamo stručne predavače. Tu želim istaknuti profesoricu hrvatskoga jezika i književnosti **Morenu Rendulić**, koja nas je potaknula da se uključimo na razna natjecanja, ali je i uspjela cijelom razredu približiti hrvatski jezik i svi smo ga zavoljeli«, priča Josipa koja će srednju školu pamtiti, kako je rekla, po druženju, učenju, zabavi i divnim profesorima.

»Zaista, mogu reći da ću u svom sjećanju ponijeti divne profesore od kojih smo puno toga naučili, vidjeli, iskusili. Naš smjer se uglavnom bazira na djeci i za djecu i puno toga smo naučili i o vrtiću, jaslama. Naravno da je tijekom ove četiri godine bilo i bolnice i pacijenata, ali mi smo generacija koju je zahvatila korona, pa smo bili uskraćeni za dosta toga«, priča Josipa i nabroja brojne prednosti cjelovite nastave na hrvatskom jeziku: »Naš manji odjel vidim kao prednost, jer nam je bilo odlično tako. Profesori nas sve mogu saslušati, imamo ih vremena pitati sve što nas zanima, te je bilo zabavnije i lakše. Imali smo razne mogućnosti i ponude za putovanje, manifestacije, besplatne udžbenike, natjecanja i slično. Iskreno, vrlo pozitivno iskustvo smo imali kroz ove četiri godine. Mogu slobodno reći da nas svi profesori vole kao razred, jer, kako navode, mi smo mali složni razred, lijepog odgoja i strpljivi za sve, pa su, kad god nam je bilo potrebno, i profesori i ravnateljica izlazili u susret«.

Pozitivno iskustvo

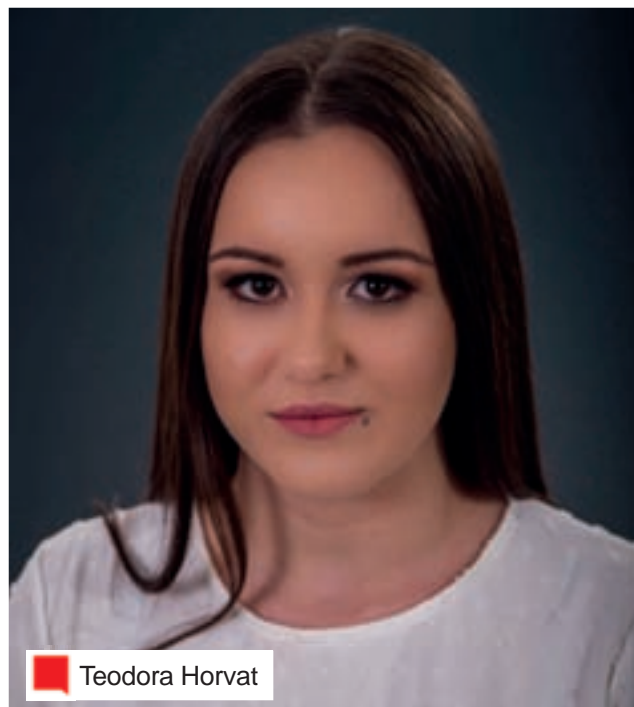
Budući da su bili prva generacija, udžbenici na hrvatskom nisu bili kompletirani, ali su se snalazili, kako profesori tako i učenici. Pojedine stručne udžbenike su dobili iz strukovnih škola iz Hrvatske, ali, kako je sugovornica rekla, nikada nije bilo problema oko toga. Sve su uspjeli naučiti i planirano uraditi, te doći do mature.

Josipa se još nije opredijelila što će dalje.

»Još uvijek nisam sigurna što dalje, ali i ako budem nešto upisivala bit će na hrvatskom jeziku, jer želim zaokružiti tu cjelinu i jednostavno se sada ne mogu zamisliti da učim i radim na drugom jeziku. Ako je potrebno, spremna sam i pauzirati jednu godinu i pronaći sebe, što se, eto, još nije dogodilo, ali nadam se da hoće«, kaže Josipa Horvacki.

Među maturantima srednje Medicinske škole je i **Teodora Horvat**, koja je nakon osnovne škole *Matija Gubec* u Tavankutu na srpskom jeziku upisala srednju na hrvatskom.

»Nastavu na hrvatskom jeziku odlučila sam upisati prvenstveno jer je smjer koji sam željela upisati bio na hrvatskom jeziku. U osnovnoj školi nastavu sam pohađala na srpskom, pa mi je ovo bila sjajna prilika i novina da srednju pohađam na hrvatskom jeziku. Istina, prvo sam se plašila kako ću, kada se nikada ranije nisam služila

Teodora Horvat

tim jezikom, ali sam shvatila kada je škola počela da to nije ništa strašno. Moram priznati, hrvatski mi je sada omiljeni predmet u školi! Smatram da nisam nimalo pogriješila što sam upisala nastavu na hrvatskom jeziku. Naučila sam puno novih stvari, riječi, upoznala kulturu i povijest svog naroda«, priča Teodora i dodaje po čemu će pamtiti srednju školu: »Zauvijek ću pamtiti maturanu ekskurziju koju nam je organiziralo Hrvatsko nacionalno vijeće, kada smo išli u Bosnu i Hercegovinu. Mislim da je sjajna prilika za sve buduće srednjoškolce da upišu nastavu na hrvatskom jeziku jer smo mali odjeli, svi se sjajno slažemo i družimo, a uz sve to ide se na razne dodatne ekskurzije i druženja«.

Teodora dalje planira stažirati u vrtiću, a kasnije se nada kako će se uspjati i zaposliti i raditi ono što voli i za što se školovala.

Ž. V.

Zajedništvo koje se ne zaboravlja

Na Mali maturalc išli su učenici iz Subotice, Tavankuta, Sonte, Vajske i Starčeva, a tijekom pet dana posjetili su Split, Trogir, Sinj, Zagreb i Vukovar

Nakon dvije godine pauze, ponovno je »zaživio« *Mali maturalc*. Iako i nije baš mali, ovaj naziv dobio je zbog toga što na njega idu mali maturanti – učenici osmih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku i oni koji pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Na put su krenuli 19. travnja, a u narednih pet dana posjetili su Split, Trogir, Sinj, Zagreb i Vukovar. Bila je to maturalna ekskurzija za pamćenje. Tako su je svi sudionici opisali. A kako i ne bi kada su tijekom pet dana imali izuzetno kvalitetan program, odličan smještaj i hranu, a uz sve to bili s vršnjacima. Nije nedostajalo niti zabave, upoznavanja, druženja i stvaranja novih poznanstava, te učvršćivanja starih.

Zanimljiv i kvalitetan program

Na ovu ekskurziju išli su učenici iz Subotice, Tavankuta, Sonte, Vajske i Starčeva, a organizator je, kao i prijašnjih godina, bilo Hrvatsko nacionalno vijeće u ime kojeg je išla asistentica u obrazovanju **Nataša Stipančević**.

»Često znamo reći, kod upisa djeca u prvi razred, da bez obzira u koju školu išli, da su oni jedna generacija koja će skupa putovati. Tako je bilo i sada na *Malom maturalcu*, te smo još jednom pokazali kako se oni mogu skupa družiti, te stvarati neraskidiva prijateljstva. Nakon ovogodišnje maturalne ekskurzije sam mislila kako djeca, ali i njihovo prijateljstvo i druženje, ne mogu biti bolji, a sada smo probili nove granice. Zaista su svi uživali u

ovome programu i teško je riječima opisati sve dojmove, svu radost na njihovim licima. Ovo je pečat njihovom osnovnoškolskom obrazovanju. Oduševili su me kako su se družili i držali skupa«, kaže Stipančević.

Na ovome proputovanju kroz Hrvatsku obišli su Split u panoramskom autobusu, Dioklecijanovu palaču, Trogir i njegove znamenitosti, znamenitosti Sinja, utvrdu Kamičak, Muzej Cetinske krajine, Muzej *Sinjske alke* i Svetište Gospe Sinjske. Obišli su Zagreb sa stručnim vodičem, Gornji grad, Muzej iluzija, te Prirodoslovnu školu *Vladimir Prelog* u Zagrebu. Posljednjeg dana obišli su Vukovar, crkvu i franjevački samostan, te novoobnovljeni Vukovarski vodotoranj. Imali su i susrete s predstavnicima vlasti, te je tako obilazak Sinja organizirao dugogodišnji prijatelj HNV-a **Goran Ugrin**, a djecu i pratitelje dočekali su i gradonačelnik Sinja i saborski zastupnik **Miro Bulj**, zamjenik gradonačelnika **Denis Bobeta**, te ravnateljica Turističke zajednice Sinja **Monika Vrgoč**. U Zagrebu ih je dočekala pomoćnica pročelnice za obrazovanje, sport i mlade Grada Zagreba **Iva Milardović**.

»Zaista su nas domaćini svugdje izuzetno lijepo dočekali i primili, te bih se ovoga puta na poseban način željela zahvaliti ravnatelju Učeničkog doma u Splitu **Mladenu Kamenjarinu**, ravnateljici Učeničkog doma **Marija Jambrišak Josipi Galić**, kao i ravnatelju Prirodoslovne škole *Vladimir Prelog* u Zagrebu **Zlatku Stiču**. Tijekom puta o djeci su brinuli učiteljice i njihovi razrednici, a s nama je išao i vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, koji je za sve osigurao ulaznice za Vukovarski vodotoranj«, kaže Nataša Stipančević.

nova poznanstva, čak sam se i sprijateljila s nekoliko osoba. Najviše su mi se svidjeli Trogir i Split, jer sam rijetko u prilici ići na more. Također, osobito mi se svidio Muzej iluzija u Zagrebu. Izuzetno iskustvo, a nadam se da ćemo imati priliku ponovno skupa putovati», kazala je **Larisa Limani** iz Sonte (OŠ *Ivan Goran Kovačić*).

Natalija Poturica i **Sara Butković**, obje iz Sonte, su rekle kako ih je osobito dojmio Split, vožnja panoramskim autobusom i pogled na more. Ekskurziju će pamtiti po novim prijateljima i brojnim znamenitostima koje su upoznali.

Ovo putovanje **Martina Dulić** iz Subotice (OŠ *Matko Vuković*) pamtit će po znamenitostima, a osobito su joj bile zanimljive legende o Zagrebu, obilazak zvonika u Splitu, kao i vožnja tramvajem. »Sve je bilo izvrsno. Upoznali smo vršnjake iz drugih mjesta, sprijateljili se i zbližili s prijateljima iz razreda. Sigurna sam kako ćemo ovu ekskurziju svi pamtiti.«

Vrlo slično misli i **Luka Vuković** iz Tavankuta (OŠ *Martija Gubec*):

»Ovo putovanje ću zauvijek pamtiti po lijepim i zanimljivim znamenitostima, a najviše me dojmio Muzej *Sinjske alke*. Sa sobom sam donio mnogo lijepih uspomena i novih poznanstava. Volio bih ponoviti ovo divno iskustvo.«

Pred malim maturantima je sada polaganje mature, te upis u srednju školu, ali i brojna druženja i zabave koje će još više učvrstiti već stvoreno zajedništvo. Koliko će uspjeti ostvariti od onoga što su naveli kao mogućnost svog doprinosa hrvatskoj zajednici ostaje nam vidjeti, no, njihovo vrijeme tek dolazi.

Ž. V.

Možemo li opet, skupa?

Svaku večer učenici su imali zabavu i druženje koje su sami improvizirali, a posljednje večeri tijekom kviza imali su između ostalog i pitanje: »što mogu ja učiniti za svoju zajednicu?«, a odgovori su bili šaroliki, te dio njih i donosimo: možemo upisati nastavu na hrvatskom jeziku; pomagati jedni drugima – kako bismo bili što veća i jača zajednica; biti složni; čuvati i prenositi naš jezik, kulturu, običaje; biti ponosni na svoj narod; boriti se za naše mjesto i prava u politici, skupštini, parlamentu; jednog dana upisati svoju djecu u hrvatski odjel; moliti za Hrvate...

Jedina zamjerka koju su osmaci imali jest da je sve ovo trebalo trajati bar još koji dan, a za sve ostalo su imali smo riječi hvale.

»Bilo je to prelijepo iskustvo. Da mogu, ponovila bih isto. Stekla sam

Župa i crkva Svih svetih u Kucuri

Povijest je zaslužila ne biti zaboravljena

Sasvim su sporadične prilike da knjiga na hrvatskom jeziku bude objavljena od strane Hrvata iz srednje Bačke. Iako se to ovoga proljeća dogodilo, ta činjenica nije bio jedini razlog da samozatajnoga autora mr. Antu Nedića čitatelji našeg tjednika dobiju priliku upoznati. Ni mjesto njegova života i rada, Kucuru, naime, gotovo nikada nismo spominjali u našem tjedniku

Knjiga *Rimokatolička crkva Svi Sveti u Kucuri: 160 godina od izgradnje crkve* imala je predstavljanje prije mjesec i pol, a naklada je već gotovo nestala. Pitali smo, stoga, autora, kako je došao na ideju i što je bio povod za pisanje ovoga djela, koje na 158 stranica predstavlja povjesnicu kucurske rimokatoličke crkve i župe.

»Predsjednik sam Pastoralnog vijeća već drugi mandat. Kada je 2009. godine slavljen 150. obljetnica izgradnje crkve, priređena je samo izložba fotografija o crkvi i župi, a većina sredstava je bila usmjerena u rekonstrukciju crkve. Deset godina kasnije slavili smo 160. obljetnicu crkve,

svečanom misom koju je predvodio mons. **József Miocs** i Pastoralno vijeće nije se zadovoljilo samo izložbom, te se tada došlo na ideju da ne bi bilo loše imati i publikaciju koja će tematizirati povijest crkve i župe. Udružio sam se u toj ideji s pokojnim **Károlyom Müllerom**, stalnim đakonom koji je služio u Vrbasu, budući da je on radio u medijima, a i objavio je nekoliko knjižica iz lokalne povijesti. Spoj dobre ideje, mojih mogućnosti da radim na knjizi i otvorenih arhiva župe i Subotičke biskupije pridonijeli su ostvarenju ovoga pothvata«, objašnjava **Ante Nedić**.

On navodi da je sakupljanje materijala u selu, u vidu fotografija, krenulo odmah, usporedo s pisanjem tekstova na osnovu materijala iz arhiva.

»Uplašio sam se da neću imati dovoljno kvalitetnog materijala za publikaciju, jer je do sada objavljeno nekoliko knjiga o Kucuri i njezinoj povijesti, no rimokatoličkoj crkvi je posvećena po jedna ili dvije stranice, što je svakako nedostavno za upoznavanje samoga objekta i razumijevanje života ovdašnjih rimokatolika. I zbilja, gdje god sam otišao, pomoć nije izostala. Veliko olakšanje je bilo to što sam imao osigurano financiranje tiskanja knjige iz proračuna župe«, kaže Nedić.

Opisujući prilike u samom selu i rimokatoličkoj župi, on se prisjetio svojega doseljenja u Kucuru 1992. godine:

»Tu, u dominantno rusinskoj grkokatoličkoj sredini sam se oženio. Često sam slušao termine 'mađarski Uskrs' i 'mađarski Božić', koji su ciljali na katoličke pojmove. U sredini iz koje potječem, a to je bosanska Posavina, takvo što nisam nikada čuo. O Rusinima se, dakle, u Kucuri, zna gotovo sve, od kolonizacije do današnjega dana, no kada su Mađari, koji i dalje čine pretežito stanovništvo katolika rimskog obreda došli u selo i pod kojim okolnostima, to uopće nije poznato. Bojim se da ovim svojim djelom ni ja nisam došao do tog odgovora. A odgovori do kojih jesam došao su tu da otrgnu od zaborava činjenice koje sam saznao.«

Vežanost za crkvu

Vjerski mozaik Kucure čine grkokatolička crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, srpska pravoslavna koja je posvećena istom patronu, rimokatolička Svih svetih i evanđeoska kršćanska crkva. Najbrojniji su grkokatolici, iza kojih slijede pravoslavni, pa rimokatolici i protestanti. Selo je iznimno nacionalno i vjersko mješovito, te, naš sugovornik

Ante Nedić

Predstavljanje knjige

Knjiga Ante Nedića *Rimokatolička crkva Svi Sveti u Kucuri: 160 godina od izgradnje crkve* predstavlja je u prepunom Domu kulture u Kucuri 5. ožujka. O njoj su, osim autora, govorili upravitelj župe u Kucuri vlč. Károly Szabady, uz još nekoliko svećenika rimskog i bizantskog obreda, te lokalnih kulturnih djelatnika. U knjizi, tiskanoj na mađarskom i na hrvatskom jeziku, opisana je i fotografijama prikazana vanjština i enterijer ove crkve koloritnih neogotskih arhitekturnih elemenata i stari i novi župni dom, kapelica i križni put, predstavljena njezina povijest, blagdani, različite pobožnosti i druga bogoslužja koja su se u njoj odvijala, kao i sva 24 župnika i upravitelja župe. Misa u ovoj crkvi se služi na hrvatskom, te ponekad na mađarskom jeziku. Zanimljiva je činjenica da je prvi upravitelj župe u Kucuri bio **Marko Zomborčević** (? – Bereg, 1837.), koji je vjerničkom zajednicom upravljao od 1815. do 1822. Još četverica svećenika koji su služili u Kucuri bili su Hrvati: **Jakob Vlaović** (1938. – 1947.), **Stjepan Prčić** (1960. – 1968.), **Franjo Davčik** (1982.) i **Aleksandar Lukić** (1982. – 1993.).

Hrvati u Kucuri

Iako se prije dvadesetak godina skoro 50 mještana Kucure izjasnilo kao Hrvati, Nedić kaže da poznaje smo nekoliko obitelji kucurskih mještana Hrvata doseljenih iz Bosne. Navodi i da su, zahvaljujući jakoj industriji u obližnjem Vrbasu, postojale ekonomske migracije, ali i udavanje Hrvatica (opet uglavnom iz Bosne) za mještane Rusine i Mađare.

»I moja djeca **Anamarija, Ivan, Marko, Nikola i Katari-na** su napola Hrvati, a napola Rusini, budući da sam oženjen **Oksanom Mudri**, koja je kći cijenjenog grkokatoličkog svećenika o. dr. **Vladimira Mudrog**«, kaže Anto Nedić.

Pitali smo Antu i klasično vojvođansko pitanje: kako se živi u Kucuri? Nije optimist, sudeći po odgovorima.

»Kao i u cijeloj Vojvodini, i ovdje kuće ostaju prazne. Vrbas je bio vrlo jak industrijski centar, no veliki broj ljudi je izgubio posao, što se onda osjetilo i u susjednim mjestima. Kucura je mirno selo u kojem se mirmo živi, gdje se ljudi bave poljoprivredom, iako je poznato da je to vrlo teško ukoliko se oslonite na svoj mali posjed, a samo za nijansu lakše ukoliko se upustite u neizvjestan zakup državne zemlje. Mjesna zajednica nema nadležnosti i društveni život i funkcioniranje su ispolitizirani. Ukoliko to ne osjetite na kvaliteti ceste Vrbas – Kucura, osjetit ćete u samom selu«, kaže Nedić.

Naš sugovornik, pedesetšestogodišnji magistar prava, zaposlen u mesnoj industriji *Supermix plus* u Kucuri, ipak je vrlo sretan čovjek. Njegovom zadovoljstvu izvor je u supruzi i djeci: kćeri koja pohađa doktorski studij fizike u SAD, troje studenata u Beogradu te najmlađom kćeri srednjoškolkom.

Marko Tucakov

ne pozna više od pet obitelji koje su u potpunosti rimokatoličke. »Najčešće je riječ o Mađarima koji su oženjeni Rusinkama. Budući da zajednice dvaju katoličkih obreda pripadaju istoj Crkvi, nije neobično da se crkva Svih svetih napuni vjernicima na blagdan sv. Antuna. S druge strane, iako po statističkim podacima župu Svih svetih čini 400-500 osoba, na Uskrs je samo njih oko 80 bilo na misi, dok nas običnom nedjeljom ima svega 25-30. Polako sam se naviknuo na takvu situaciju, no šok je bio vrlo velik, jer je na nedjeljnim misama u crkvi u mojoj rodnoj Tolisi bilo i do 2.000 vjernika, iz pet okolnih sela koja čine župu«, kaže Ante.

On s posebnim ushićenjem opisuje nedavne projekte obnove crkve.

»Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća već smo se naviknuli na vlažnu crkvu, dočekavši izolaciju tek 2005., no ona nije potpuno zaustavila širenje vlage. Sve do 2013. godine prihodi od crkvenog zemljišta bili su nestabilni. Tada su postali stabilniji, pa se sredstvima od zakupa crkvenoga zemljišta moglo početi ozbiljno planirati obnavljanje. Uz pomoć iz Subotice i pozajmicu župe iz Zmajeva, to je i učinjeno. Kada je sređena unutrašnjost, na red je došla i vanjština crkve, i to je također urađeno. Kada god bi se na crkvi nešto radilo, tu su bili vjernici da pomognu. Nažalost, župni dom je prazan, i vrlo slabo korišten, jer već više od desetljeća ovdje ne stanuje svećenik, niti se to uskoro može očekivati. Slična je situacija i u susjednom Savinom Selu, gdje postoji katolička molitvena kuća posvećena Srcu Isusovu, a za naša dva mjesta i Vrbas pastoralno je odgovoran vrbaški župnik vlč. **Károly Szabady**. On u Kucuru dolazi samo nedjeljom, blaganim i po potrebi«, kaže Nedić.

Naši gospodarstvenici (LXXXIV.)

Patina karlovačkog obiteljskog podruma

»Nakon čitanja vrlo pozitivnih osvrtâ na podrum *Probus*, bili smo ushićeni što ćemo kušati tamo vino i sami. Nakon šetnje od 10-15 minuta od središta grada, adresu smo lako pronašli i vidjeli čovjeka u dvorištu. To je bio **Verin** sin **Darko**, koji nas je, bez ikakve najave i rezervacije, pozvao na kušanje vina u obiteljskom podrumu. Uslijedila su dva sata tijekom kojih smo degustirali sedam vina i dvije rakije, učeći o procesu nastanka vina i obiteljskoj povijesti u veselom razgovoru. Vrlo preporučamo.«

To je samo jedan od ukupno 184 komentara posjetitelja podruma *Probus*, koji se nalazi na američkoj mrežnoj stranici za planiranje putovanja *Trip Advisor*. Činjenica da ova vinarija na popularnoj stranici ima gotovo isti broj recenzija kao i sami Srijemski Karlovci, u kojima se nalazi, govori o posebnosti mjesta u Ulici Karlovačkog mira broj 40. Neke od tih posebnosti nam je dočarala **Vera Svinjarević-Mecing**, glasnogovornica obiteljske vinarije i podruma *Probus*, čiji je vlasnik njezin sin **Darko Mecing**.

Posjetitelji su bogatstvo

Dišeći se uspomenu na koje ostavljaju brojni posjetitelji podruma, Vera kaže da dobra prezentacija vinarije i vina putem društvenih mreža i specijaliziranih stranica za putovanja dovodi ovdje goste odasvud. »Indija, Vijetnam, Češka, Hong Kong, SAD, Mađarska, Izrael, Ukrajina, Rusija, Indonezija, brojni posjetitelji iz Hrvatske... Ugostiti one koji o vama govore na ovaj način je pravo bogatstvo koje želim sačuvati i oplemenjivati. Važno je da goste primete uz osmijeh i od srca, što nastojim činiti«, kaže Vera. Njezina prezentacija obiteljskog podruma koji se nalazi u očuvanoj tradicionalnoj srijemskoj kući staroj oko 250 godina, kreće od imena.

»Kada radoznalcima kažem da ime podruma nema veze s glagolom 'probati', krenem s pričom o širenju vinske kulture i kažem da je rimski car **Marko Aurelije Probus** prvi posadio vinovu lozu u III. stoljeću. Legenda kaže da je legije, kad nisu ratovala, tjerao da rade u vinogradu, no kako vinograd traži slugu a ne gospodara, vojnici nisu voljeli taj posao, te su problem riješili tako što su ubili cara. Kada su carevo mrtvo tijelo stavili na vatru, iz vatre je izletio orao, što je bio znak da je rimski car bio božanstvo, a vojnici su, tužni i nesretni što su ubili boga, svoju tugu utapali u vinu. Poslije su se vratili ratu, a vinova loza je ostala ovom podneblju, kao i ime Probuse, naše gore lista, koji je rođen u tadašnjem Sirmiju 232. godine prije Krista«, objašnjava Vera.

Obiteljska vinogradarska i podrumarska tradicija s kraja XVII. i početka XVIII. stoljeća rezultirala je kvalitetom gajenja vinove loze i pravljenja vina u maloj obiteljskoj vinariji

Obiteljska vinogradarska i podrumarska tradicija s kraja XVII. i početka XVIII. stoljeća rezultirala je kvalitetom gajenja vinove loze i pravljenja vina u, što domaćica posebno podcrtava, danas maloj obiteljskoj vinariji.

»Na godišnjoj razini proizvedemo do 17.000 litara vina. Ono što pijem ja, piju i moji gosti, bez zamki, prijevara i stranputica visoko industrijaliziranog vinarstva. Želim da naši kupci i posjetitelji ovdje osjete starinu, patinu karlovačke vinske priče. Kuća s podrumom pripadala je pokojnom suprugu **Matiji** i njegovom ocu **Đuri**. Nisam je prodala jer sam u njoj vidjela perspektivu«, objašnjava Vera.

Opisujući obiteljski posao, kaže da je Darko, koji živi u Petrovaradinu, inženjer zaštite okoliša.

»Ipak, sin se sam usmjerio u ovom pravcu. S djedom Đurom je naučio voziti traktor, a i ja sam dijete vinograda i vinara. Imamo 4,5 ha vinograda u poznatom fruškogorskom vinogorju, stiješnjenom između istočnih padina Fruške gore i Dunava. Proizvodimo *talijanski rizlig*, *pinot blanc*, bijeli *burgundac*, *rose*, a od crnih vina crvenu *frankovku* i *merlot*, te, za Srijemske Karlovce tako poseban,

novosadskim i beogradskim vinotekama, restoranima, gotovo sve po preporuci.

Autentično okruženje

Nije moguće *Probus* odvojiti od vrlo autentičnog okruženja ostalih objekata u Ulici Karlovačkog mira. S jedne strane je uzvišenje s kapelom Gospe od mira, s druge brdo Kalvarija sa starim križnim putom i kapelom sv. Jakova. Vera dodaje, osvrćući se na cijeli opis svojega posla, kako se javno zna da je Hrvatica i katolkinja te da je i djecu tako othranila.

»Morate zadržati sebe. Jako je važno znati tko ste i što ste i da ste tako djecu othranili. Nisam birala ni vjeru ni naciju. Po roditeljima sam to dobila, tome pripadam i to poštujem. Tako sam naučila i djecu. Bogu hvala. Ima nas i ne damo se«, dodaje.

Gosti, kako navodi, često spajaju posjet kapeli Gospe od mira s posjetom vinariji. Tu bi Vera htjela vidjeti napredak suradnje s osobama zaduženim za vođenje u kapeli, koja nije na raspolaganju za turiste onoliko koliko bi morala biti.

»Kapela ima dušu i ogroman, nepojmljivo velik povijesni značaj, a nakon obnove 2008., koja nije bila kvalitetna, vlaga i dalje prodire u nju, a kupola prokišnjava. Turistička priča je u unutrašnjosti vrlo reducirana«, sugeriira Vera.

Ipak, moto njezinog života i poslovanja je »biti vispren i imati zdravu pamet«.

»Zbog prirode svog negdašnjeg posla u financijskoj policiji sam to naučila i primjenjujem i dalje. Uz osmijeh i raširene ruke«, zaključuje ona.

Marko Tucakov

crveni i bijeli *bermet*. Bila sam kuma svim našim vinima. Talijanski *rizling* sam nazvala *Aurora*, *pinot blanc* daje nam *Veneru*, *rose* je *Rosalibi*, crvena *frankovka* – *Fortuna*, *merlot* sam nazvala *Imperia*, crveni *bermet* je *Avantura*, a bijeli se zove *Zanos*. Nekoliko vrsta naših voćnih rakija prodajemo u ručno slikanoj ambalaži«, dodaje Vera, ponosno pokazujući butelje na policama.

Poštenje i tradicija

Navodeći da je obiteljska vinska priča poštena i tradicionalna – Verini djed i pradjed su također dio nje – ona napominje da je kći **Snežana** magistra farmacije i da s obitelji živi u Bilju.

»Diplomirana sam ekonomistica koja je, kao negdašnji djelatnik financijske policije, nakon 38 godina i četiri mjeseca onedavno u mirovini. Za kuću imam velike planove, razmišljam o uređenju dvorišta kako bi se i tu mogla degustirati vina. No, polako, sama sam, sin je zauzet vinogradom, snaha radi, a kći nije sa mnom. Ni za vinograd danas nije lako moguće naći radnu snagu«, dodaje.

Ova mala obiteljska vinarija se dobro drži među »velikim igračima« vinarstva i politike, kakvih je u Fruškogorskom vinogorju puno, sve više. Među njima su i ogromni vlasnici vinograda i podruma, vladajući na domaćem vinarskom tržištu. Iako svaka vinarija ima iste oznake i čini, se, dobru promidžbu, Vera primjećuje kako se u turističkoj promidžbi Karlovaca probijaju najprije veliki, dok mali ostaju po strani, navodeći kako ne želi biti dio industrije koju nameću velike vinarije.

»Stari Karlovčani, među njima i brojnih Hrvati, kao što je bio moj otac, te susjed pokojni **Slavko Kiš** i ostali, radili su svoj posao. 'Veliki' su osvanuli preko noći, no takve vinarije nemaju 'tananu dušu' koju se svim silama ovdje trudimo očuvati«, odlučna je Vera.

Demonstrirajući degustaciju, izgovarajući »živjeli« na jezicima svojih posjetitelja, energična Vera Svinjarević-Mecing kaže da vino *Probus* prodaje svojim posjetiteljima – vinskim turistima, kao i dugotrajnim lokalnim kupcima koje Darko opskrbljuje:

Poziv za pjesnički susret *Lira naiva 2022.*

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica upućuju poziv za jubilarni, dvadeseti susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2022.* Susret će biti održan 10. rujna 2022. godine u Subotici.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do kraja travnja 2022. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-6590-752.

Prijedlozi za priznanja *Počasni građanin i Pro urbe*

SUBOTICA – Nadležno Povjerenstvo Grada Subotice objavilo je Javni poziv za sudjelovanje u predlaganju građana i organizacija s teritorija Grada za dodjelu zvanja *Počasni građanin* i priznanja *Pro urbe*.

Zvanje *Počasni građanin* dodjeljuje se za istaknuto i trajno životno djelo u području znanosti, gospodarstva, umjetnosti, obrazovanja i odgoja, kao i za rezultate postignute u javnom životu i razvitku kulturnog stvaralaštva, i to fizičkim osobama koje su svojim djelima i činjenjima pridonijele podizanju ugledu grada u tuzemstvu i

inozemstvu. Priznanje *Pro urbe* dodjeljuje se za istaknuta djela koja značajno pridonose ugledu grada podizanjem njegovih materijalnih i duhovnih vrijednosti.

Pismeni prijedlozi s obrazloženjem podnose se u tiskanom obliku predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1 ili poštom Skupštini grada Subotice, s naznakom za Povjerenstvo za dodjelu zvanja i priznanja, a obvezno i u elektroničkom obliku na e-mail adresu: gudrustdel@subotica.rs do 9. svibnja 2022. godine.

Č'a Grgina huncutarija na sceni Jadran

SUBOTICA – Predstava *Č'a Grgina huncutarija* Dramske sekcije HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice bit će igrana u nedjelju, 8. svibnja, na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici. Početak je u 19,30 sati.

In memoriam:

**Justina Šabić
(1929. – 2022.)**

Nakon duge bolesti, u Subotici je 24. travnja, u 94. godini, preminula članica Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta i kulturna djelatnica Justina Šabić (rođena Bašić Palković). Osnovnu i srednju školu završila je u Subotici, a izvanredno Ekonomski fakultet u istom gradu. Svoj radni vijek provela je na rukovodećem mjestu u tadašnjoj Službi društvenog knjigovodstva u Subotici, odakle je i otišla u mirovinu.

Bila je posvećena promicanju hrvatske kulturne baštine, kroz brojne aktivnosti i manifestacije u okviru HKPD-a *Matija Gubec* Tavankut, gdje je jedno vrijeme obavljala i dužnost tajnice. Uz svog supruga Stipana Šabića podržavala je, bodrila i materijalno pomagala brojne mlade osobe tijekom studija.

Krasili su je blagost, samozatajnost ali i gorljivost u želji za očuvanjem hrvatskog identiteta, napose kroz aktivnosti koje je provodila Udruga, kojoj je do kraja života ostala privržena.

Justina Šabić sahranjena je 27. travnja na Bajskom groblju u Subotici.

Akademija bunjevačko-šokačkih Hrvata u Zagrebu, Korošec u Maloj Bosni

23. travnja 1939. — *Hrvatski dnevnik* piše da je **Blaško Rajić** po svečanom dočeku u Zagrebu ujutro 23. travnja otišao u Nadbiskupske dvorce, gdje će kao gost nadbiskupa **Alojzija Stepinca** odsjesti za vrijeme svog boravka u »belom gradu«.

24. travnja 1926. — *Hrvatske novine* pišu da je 18. travnja popodne slovenski političar **Anton Korošec** obišao Malu Bosnu. Tamo ga je dočekalo 120 povjerenika Vojvođanske pučke stranke.

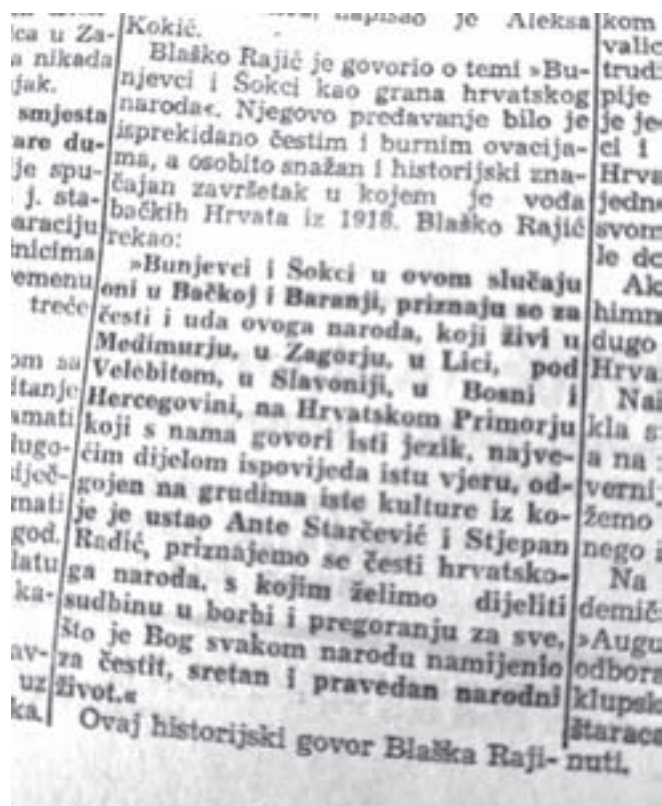
25. travnja 1939. — *Hrvatski dnevnik* piše da je 23. travnja prije podne u 7.30 predsjednik Hrvatske seljačke stranke **Vladko Maček** primio delegate hrvatskih društava iz Bačke, koji su došli na prvu svečanu akademiju bunjevačko-šokačkih Hrvata u Zagrebu. Oko 50 bačkih Hrvata posjetilo je Mačeka. Pozdravili su ga **Josip Vuković Đido** i **Blaško Rajić**. Maček je u odgovoru Vukoviću rekao između ostaloga: »U današnjim teškim danima osobito mi je Subotica na srcu, i budite tvrdo uvjereni da ću učiniti apsolutno sve što je u mojim mogućnostima, koje mi je dao Svevišnjik«.

26. travnja 1939. — *Hrvatski dnevnik* piše da su bački Hrvati za vrijeme režima **Milana Stojadinovića** i njegovih subotičkih povjerenika mnogo pretrpjeli zbog svojega nacionalnog opredjeljenja. Primjerice, željezničar **Stjepo Marčinković**, otac četvero djece, odmah nakon prosinačkih izbora 1938. premješten je iz Subotice u Vršac, a telefonist **Kazimir Vuković**, također otac četvero djece, u Kikindu. Iz Sv. Ivana Prigrevice općinski liječnik **Duhović** premješten je u Zmajevac u Srbiju samo zato što je glasovao za listu **Vladka Mačeka** (HSS). Općinski bilježnik u Prigrevici **Ivo Matić**, koji uslijed upale pluća nije mogao iskoristiti svoje građansko pravo, suspendiran je samo zato što je njegov sin **Antun**, student prava u Zagrebu, glasao za HSS.

27. travnja 1933. — *Jugoslavenski dnevnik* piše o Jugoslavenskom atletskom društvu *Bačka*. Piše da je uprava JAD *Bačka* na čelu s **Lazarom Orčićem**, **Ivanom Malagurskim**, **Gavrom Čovićem** i **Andrijom Kujundžićem** »pokazala već i svojim prošlogodišnjim radom da joj rad ove, u materijalnom pogledu veoma nerentabilne sekcije, leži na srcu, jer su i po cijenu velikih žrtava istu obnovili, pružili, pružaju i pružit će na taj način mogućnost da se mladež ovom najljepšom granom športa oduševi i koristi«. Članak potpisuje **Jovan Mikić**.

28. travnja 1939. — *Hrvatski narod* piše da je zagrebački Pododbor subotičke Hrvatske kulturne zajednice

priredio 23. travnja u Glazbenom zavodu u Zagrebu Akademiju bunjevačko-šokačkih Hrvata. Iz Bačke su došli delegati svih hrvatskih društava iz Subotice i Sombora, od najstarije Pučke kasine pa sve do najmlađeg omladinskog društva *Matija Gubec*. Akademiju je otvorio **Josip Andrić**, predsjednik zagrebačkog Pododbora subotičke HKZ-a, kratkim govorom. Pjevač **Pero Kopunović** otpjevao je solo pjesmu *Svecu hrvatske grude* **Kamila Kolba**

uz pratnju **Josipa Stahuljaka**. Riječi ove pjesme posvećene **Nikoli Tavaliću** napisao je **Aleksa Kokić**. Blaško Rajić je govorio o temi Bunjevci i Šokci kao grana hrvatskog naroda: »Priznajemo se dijelom hrvatskoga naroda, s kojima želimo dijeliti sudbinu u borbi i pregoranju za sve, što je Bog svakom narodu namijenio za čestit, sretan i pravedan narodni život«. Na kraju je govorio **Josip Đido Vuković**. Akademija je završena hrvatskom himnom.

29. travanj 1938. — *Subotičke novine* pišu da se subotički biskup **Ljudevit Budanović** 28. travnja poslije podne vratio preko Zagreba iz Rima, gdje je bio u audijenciji kod pape **Pija XI**.

Predstavljena knjiga Ivana Skenderovića o povijesti jedne grane porodice Skenderović

REKONSTRUKCIJA obiteljske genealogije

Katarina Čeliković, Tomislav Žigmanov, Ivan Skenderović i Stevan Mačković

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priredio je predstavljanje knjige *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici: Povijest jedne male grane velike porodice Skenderović*, autora **Ivana Skenderovića**, 21. travnja u čitaonici Gradske knjižnice Subotica.

»Ova knjiga je plod višegodišnjeg i marnog istraživanja autora, kojega još od studentskih dana zanima povijest, napose ona kulturna. Poviješću svoje obitelji počeo se baviti 2015. godine, a ova knjiga je plod tih njegovih istraživanja. Knjiga je dovršena koncem 2020. i početkom 2021. je ušla u tisak. Knjiga je tiskana kao četvrta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Ovu ediciju pokrenuo je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**. Recenzent knjige je dr. sc. **Robert Skenderović**. Autor Ivan Skenderović na 256 stranica donosi priču o Skenderovićima, koja je praćena sa sto četrdeset ilustracija, te osobito vrijednim porodičnim stablom, što je plod dugogodišnjeg traganja za fotografijama i arhivskim izvorima«, rekla je urednica knjige **Katarina Čeliković**.

Bogata, ali nedovoljno istražena povijest

Ravnatelj ZKVH-a Tomislav Žigmanov rekao je kako je mjesna, kulturna povijest Hrvata u Bačkoj vrijedan sadržaj knjige.

U knjizi se opisuje povijest porodice Skenderovića Općinara od najranijeg spomena u povijesnim izvorima početkom 18. stoljeća sve do danas

»Kada je u pitanju kultura sjećanja, sadržaji koji se tiču znanja nas o nama samima još su visoko nerazvijeni. Povijest Hrvata u Vojvodini je dugostoljetna, izuzetno bogata, ali još uvijek nedovoljno istražena, što za posljedicu ima skromna znanja kada smo mi u pitanju. To nije naša samoskrivljena nezrelost, to je posljedica niza negativnih okolnosti i događaja tijekom povijesti. Tako je primjerice muzejsku arhivu i knjižnicu Hrvata u Bačkoj uništio okupator koji je 1941. ušao u Suboticu. Dio je spaljen, a najmanji dio je sačuvan. Kada je u pitanju povijest, učinjeni su značajni iskoraci u drugoj polovici dvadesetog stoljeća, kada su objavljena djela **Ante Sekulića**, **Matije Evetovića**, projekt *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* je dodatni iskorak, kada je u pitanju sinteza i obuhvat onoga što pripada nacionalnoj i kulturnoj povijesti ovdašnjih Hrvata. Kada su u pitanju toponimija i veći društveni procesi koji su imali svoje posljedice i na sudbinu ovdašnjeg puka, ključni iskorak jest djelo Rober-

Ivan Skenderović je rođen 1953. u Subotici. Nakon završene osnovne škole u rodnom gradu nastavio je školovanje u Samoboru, Rijeci, Sankt Pölten (Austrija), Zagrebu i Dubrovniku – gdje je diplomirao na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu. Još od srednjoškolskih i studentskih dana zanima ga povijest, posebno ona kulturna. Poviješću svoje obitelji počeo se intenzivnije baviti 2015., a knjiga *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici* prvi je rezultat njegova rada. Živi s obitelji u Baškoj Vodi.

ta Skenderovića *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*«, rekao je Žigmanov.

Kako je dodao, kada je u pitanju povijest familija, knjiga Ivana Skenderovića je raritet.

»Samo obitelji **Dulić i Perušić** imaju svoje monografije, kada je u pitanju njihova povijest. Skenderovići su jedna od najmnogobrojnijih, najčuvenijih porodica, koja je dala i brojne izvorsnike kada je u pitanju kultura, crkva, politika u prostoru hrvatske zajednice i u 18. i 19. stoljeću, kao i u 20. stoljeću. Čovjek koji nije povjesničar po struci našao je pravu nit da ispričati povijest svoje familije. To je grana koja je u historiografiji veoma popularna u posljednjih nekoliko desetljeća. U ovom slučaju imamo daleki otklon od amaterskog pristupa u istraživanju povijesti vlastite obitelji. Dobili smo djelo o jednoj grani obitelji Skenderović. Ovo djelo Ivana Skenderovića je za nas više nego dragocjeno, važno je zbog toga što je jedan dio naše povijesti uspješno ispričano i istumačen na temelju njegovih istraživanja. To je i dokaz da mi ovdje koji se smatramo Hrvatima, nismo neka vrsta dekretskog izmišljanja nakon II. svjetskog rata nego se i iz ovog štiva jasno vidi kontinuitet onih koji se među Bunjevcima smatraju Hrvatima dugostoljetno«, rekao je Žigmanov.

Izvori u Povijesnom arhivu

Na predstavljanju ove knjige govorio je i ravnatelj subotičkog Povijesnog arhiva **Stevan Mačković**. Istaknuo je kako je kroz taj arhiv prošlo puno istraživača, ali su jako rijetki oni koji imaju napisano djelo kao plod svog istraživanja.

»Ivan Skenderović je uspio u tome, napisao je knjigu. Arhiv nije zatvorena vremenska kapsula. Ove godine obilježavamo 75 godina od osnutka Arhiva. Staramo se, čuvamo i obrađujemo tu arhivsku građu, a svaki dan primamo i nešto novo. Za ovu knjigu je bilo izvora koje je Ivan pronalazio u arhivu. Svi oni važni životni događaji kao što su rođenje, vjenčanje, pa nažalost i smrt, zabilježeni su kod matičara. Bez matičnih knjiga sigurno ne bi bilo ovog djela. Za rodoslovlje ključni su podaci u matičnim knjigama. Naš Arhiv čuva veliki broj matičnih knjiga. Ivan je pratio te matične knjige i bilježio kako se kretala ta obiteljska loza. Nije se zadržavao samo na opisivanju tih podataka, svojih predaka, on ih je smjestio u povijesni kontekst. Ovo je ujedno i dio povijesti ovdašnjih Bunjeva-

ca, što podiže vrijednost ove knjige«, rekao je Mačković.

Povijesni arhiv svake godine održava svoje konferencije, a tema 2019. je bila upravo o matičnim knjigama iz arhivske građe.

»Za sve buduće istraživače rodoslovlja referati koji su bili podnijeti tada mogu se pronaći i na našem portalu. Matične knjige su izuzetan izvor povijesti, ne samo za rodoslovlje nego za širu društvenu povijest«, rekao je Mačković.

Napeto štivo matičnih knjiga

Na koncu predstavljanja ove knjige brojnoj publici obratio se i autor Ivan Skenderović i, među ostalim, ispričao kako je došao na ideju napisati knjigu.

»Povijest me je uvijek zanimala, a postojali su i obiteljski pritisci. Bilo je puno pitanja o prošlosti obitelji, oni su identificirali Suboticu s objektima kojima su povezani s njihovim pretcima. Ovo nije samo prekrasna zgrada subotičke Gradske knjižnice, ona vraća neke asocijacije na 1895. godinu, kada je kupljeno zemljište za ovu zgradu. Onda je u lokalnom tisku pisalo da je kupljeno zemljište stoljetne kuće Skenderovića. Pri pisanju ove knjige bio mi je cilj da moja djeca **Ante, Andreja i Ivana**, kada dođu u Suboticu, znaju da je to i njihov grad. I tako sam počeo istraživati. A tražio sam i stvari po tavanu u mojoj roditeljskoj kući, Bogovićeve ulica. Zahvalan sam mom bratu **Mihajlu** koji nije sređivao tavan. Našlo se tu mnogo starih fotografija, osmrtnica, dokumenata, na osnovu tog čišćenja tavana već sam vidio jednu sliku o životu mojih roditelja dok su bili mladi, **Etele**, rođene **Tonković** i **Antuna**. Otvorio mi se jedan svijet koji nisam poznao. U pisanju knjige su mi pomogli **Stevan Mačković, Viktorija Aladžić**, mons. **Stjepan Beretić, Bernadica Ivanković, Mirko Grlica**«, rekao je Ivan Skenderović i predočio rad na stvaranju knjige i putem matičnih knjiga.

»Krenuo sam u te matične knjige u subotičkom Povijesnom arhivu, koje na prvi pogled izgledaju strašno dosadne, teško čitljivih imena, ali kad se zađe dublje u to, onda je to napeto štivo, otkriva se mnogo toga. Primjerice, koliko su djece imali naši stari, kad su rođeni, koliko je djece umiralo, a strahovito je mnogo djece umiralo, kad su se vjenčavali, pa onda, kad su žene rodile, često su umirale, a neki muževi su se opet ženili. Svi ti podaci o životima ljudi su me motivirali napisati ovu knjigu, da shvatim kakav je bio život naših starih, da pokušam shvatiti njihove živote. Primjerice, bila je kuga u Subotici 1738., stradalo je tada 11 članova obitelji **Fabijana Skenderovića**. Kroz praćenje, iščitavanje tih dokumenata, stvarala se stvarna slika o stvarnim događajima u određenom vremenu. Služio sam se i drugim izvorima i uz pomoć mnogih ljudi pokušavao stvoriti sliku kako se živjelo. Pokušao sam sve to staviti na papir i tako je nastala ova knjiga«, rekao je Ivan Skenderović.

Autor naslovnice i likovnog uređenja knjige je **Darko Vuković**. Projekt je financijski podržao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Zvonko Sarić

Lea Vidaković snima novi animirani film

Obiteljski portret – poetična i mračna priča

Prošloga tjedna započela je realizacija još jednog umjetničkog projekta čija je autorica **Lea Vidaković**, podrijetlom iz Subotice. U pitanju je snimanje kratkometražnog animiranog filma *Obiteljski portret* (*The Family Portrait*) za koji Vidaković potpisuje režiju, scenarij, izradu lutaka i setova te je također i direktorica fotografije. Snimanje se odvija u francuskom gradu Vendômeu u sklopu rezidencije studija *Ciclic* (*Ciclic Animation*), koji je projektu dodijelio i potporu za proizvodnju.

Obiteljski portret se radi u *stop motion* tehnici, za koju se Vidaković specijalizirala, a njezini uratci ovoga tipa (*Crossed Sild*, *Sisters*, *The Vast Landscape...*) su već međunarodno prepoznati i nagrađivani.

»Radnja filma odvija se na našim prostorima početkom 20. stoljeća, a pred raspad Austro-Ugarske Monarhije. Scenografija je inspirirana jednom vilom u Horgošu. Film prikazuje jedno nedjeljno popodne u aristokratskoj obiteljskoj kući u kojoj živi András sa svojom kćeri Zsófiom. Odjednom ga nenajavljeno posjećuje brat Zoltán sa svojom dvanaesteročlanom

Producent filma je **Draško Ivezić** (*Adriatic Animation*), a koproducent **Jean-Francois Le Corre** iz tvrtke *Vivement Lundi!* koja iza sebe ima brojne nagrade i priznanja, kao i nominaciju za 92. nagradu *Oscar*, za kratkometražni film *Mémorable*. Film nastaje uz podršku, između ostalog, i Hrvatskog audiovizualnog centra, Grada Zagreba, francuskog Nacionalnog centra za kinematografiju i pokretne slike (CNC) te kanala *Arte France*.

Snimanje će se u sklopu rezidencije odvijati do sredine kolovoza, a film bi trebao biti završen do kraja godine. Vidaković najavljuje i kako ga planiraju prikazati i u njezinoj rodnoj Subotici.

Lea Vidaković (Subotica, 1983.) diplomirala je 2007. na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (grafika i slikarstvo). Tijekom studija sudjelovala je u razmjeni s češkom filmskom školom FAMU, a kasnije je pohađala tečaj animacije na Volda University College u Norveškoj. Dizajn i animaciju lutaka otkrila je 2009. godine na Sveučilištu *Glamorgan* u Cardiffu. Od 2011. do 2020. godine magistrirala je vizualne umjetnosti na Kraljevskoj akademiji likovnih umjetnosti u Gentu u Belgiji i doktorirala animaciju na Sveučilištu Nanyang Technology u Singapuru. Od prošle godine predaje animaciju na sveučilištu Lusófona u Lisabonu. Dobitnica je više nagrada, među kojima i subotičkog priznanja za mlade kulturne stvaraoce *Dr. Ferenc Bodrogyári*.

D. B. P.

obitelji. Poetična je to, mračna, i pomalo humoristična obiteljska priča, a kroz preispitivanje odnosa u toj obitelji naslućuje se i raspad Monarhije. *Snimati film na Ciclic rezidenciji u bajkovitom Vendômeu u dolini rijeke Loare, s fenomenalnim timom iz Francuske i Hrvatske, je pravi luksuz*«, kaže Vidaković.

U Novom Sadu otvorena izložba *Zakovana umjetnost* Srđana Milodanovića

Stvarati novo ili reciklirati?

Srđan Milodanović i Nikola Macura

U okviru projekta *Kreativni prostor u pokretu*, u Kulturnom centru Vojvodine *Miloš Crnjanski* u Novom Sadu prošloga tjedna otvorena je izložba *Zakovana umjetnost* likovnog umjetnika **Srđana Milodanovića** iz Subotice. Milodanović se predstavio svojim već prepoznatljivim ciklusom »zakovanih« slika koje s godinama mijenja, dorađuje. Istražujući u tehnikama bliskim asamblazu i *ready madeu*, autor nenaslikana bijela platna zatvara različitim nekonvencionalnim, odbačenim (»poništenim«) materijalima (drvene letve, metalne ploče...) i na njima gradi vizualno atraktivne nove slike-objekte drukčijeg značenja.

Prateći tekst za ovu izložbu napisala je profesorica srpskog jezika i književnosti **Natalija Trbović-Toljagić**:

»Umjetnik ne gleda stvari kakve jesu već kakav je on sam. Nikada nećemo znati što se događa u slikaru, on ljubomorno čuva svoja htijenja i misli a pokaže nam samo tragove koje sami trebamo otkriti, vidjeti, pokušati doživjeti (...) Lutajući između čula, razuma i uma, stvaralac kreira svoju svakodnevicu nikada ne zaboravljajući prirodu, ravnotežu i život sam. Sloboda, izražavanja posebno, nepokolebljiva je u svakom potezu ruku, u suglasju sa srcem i mozgom. Zato pred nama imamo djeliće slagalice koje treba rasturiti i ponovo sastaviti kao što će plastična bočica vode postati nova

sirovina a polomljena stolica polica za knjige. Stvarati novo ili reciklirati, pitanje je sad. Štjetiti ili reći, dilema je. I upravo u tom umjetničkom paradoksu odvažio se Srđan dati nam dio sebe. Hrabro, jasno, iskreno, uz osmijeh«.

Izložbu je otvorio redoviti profesor Akademije umjetnosti u Novom Sadu dr. **Nikola Macura**, a postav se može pogledati do 13. svibnja.

Srđan Milodanović rođen je 1982. u Subotici. Diplomirao je slikarstvo u klasi **Milana Blanuše** na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu 2009. godine. Izlagao je u Novom Sadu, Subotici, Beogradu, Nišu, Smederevu i Osijeku. Bio je sudionik izložbe *Paralelni procesi* na kojoj je predstavljeno stvaralaštvo mladih akademskih umjetnika iz hrvatske zajednice u Vojvodini.

Ta je izložba izlagana u Subotici, Osijeku, Zagrebu, Varaždinu, Požegi i Šibeniku. Također, bavi se i performansom te podvodnom fotografijom. Zaposlen je kao profesor u srednjoj Politehničkoj školi u Subotici.

D. B. P.

Blagoslov žita u Đurđinu – početak proslave *Dužijance* 2022.

Ponos mirisnih njiva i naše nizine

Blagoslovom mladog žita na blagdan sv. Marka, u ponedjeljak, 25. travnja, u Đurđinu je započela proslava ovogodišnje najveće žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata – *Dužijance*. Tim je povodom u crkvi sv. Josipa Radnika održana sveta misa koju je predvodio đurđinski župnik vlč. **Daniel Katačić**, uz koncelebraciju župnika župe sv. Roka u Subotici mons. dr. **Andriju Anišića**, župnika župe sv. Marka Evanđelista u Žedniku vlč. **Franju Ivankovića** i župnog vikara u Horgošu vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova**. Nakon nje blagoslovljeno je polje na kojem će 9. srpnja biti održano *Takmičenje risara*.

U svojoj propovijedi posvećenoj blagoslovu žita vlč. Katačić je među ostalim rekao:

»Drevni je običaj Crkve da se na blagdan sv. Marka blagoslivlja žitno polje. Taj običaj seže još u IV.-V. stoljeće, kada je preuzet od pogana i kada dobiva kršćansko obilježje. Dok smo, vjerujem, zazivajući Božju pomoć, ujesen posijali pšenično zрно, lijepo je i sada na pola puta zastati i još jednom blagoslovom Crkve zazvati Božji blagoslov na naša žitna polja. Ta svijest da ne ovisi sve o nama, da ne možemo mi upravljati vremenom i vremenskim prilikama, uči nas poniznosti predanja svoje brige Gospodinu. Nakon što smo učinili sve što je bilo u našoj mogućnosti, on će se pobrinuti za urod naših polja. No, u svemu tome moramo također biti svjesni da blagoslov polja nije magijski čin. Blagoslovili smo i sad će Bog sve to nagraditi. On nagrađuje one koji su Njemu vjerni. Stoga ne možeš danas zazvati Božju pomoć na svoja polja, a sutra nastaviti živjeti kao da toga nije bilo. Tu prije svega mislim na rad nedjeljom ili nedostojno pona-

šanje prema radnicima koje se iskorišćuje do iznemoglosti ili im se uskraćuje pravedno zarađena plaća. Također, ne možeš danas zazvati blagoslov na svoje polje, a sutra nastaviti željeti da tvoj urod bude veći od susjedovog... U takvom ozračju, blagoslov kojeg ćemo danas zazvati na naša polja, ne može djelovati... Ako budeš u svom radu pravedan, onda će izliti obilje blagoslova na tvoje njive, tvoji radnici će te poštovati i biti zadovoljni, imat ćeš kruha na pretek, štetnik će zaobići tvoja polja. Draga braćo i sestre, podsjećam vas još jednom, da dok radite na svojim poljima, često podignite pogled prema nebu od kojega sve ovisi. Ne samo danas, nego svaki dan. Samo tada možemo očekivati blagoslov, jer blagoslov dolazi onda kad svu svoju brigu povjerimo njemu.«

Kako ju je i započeo, propovijed je završio stihovima pjesnika bačke ravnice **Alekse Kokića** iz njegove pjesme *Ponosu mirisnih njiva*:

»Pšenice, pšenice draga, ponose mirisnih njiva, U te su marnih seljaka uprti pogledi vreli.

Jačaj se, pšenice rasti, u tebi život se skriva, Najljepše su cvijeće ravni: klasovi puni i zreli! Skupljaj u sebe snagu, zrna da budu puna, Brašno da bude bijelo, puno slasti, svježine. Kolač neka se sjaji k'o zlatna kraljevska kruna, Pšenice, pšenice draga, ponose naše nizine!«

Vlč. Katačić ovom je prigodom predstavio ovogodišnjeg đurđinskog bandaša **Marka Zubelića** i bandašicu **Reginu Dulić**, uz koje će kao pratnja za seosku te glavnu *Dužijancu* biti mali bandaš **Nenad Ivković Ivandekić** i mala bandašica **Marina Šarčević**.

Nakon svečanog misnog blagoslova, uslijedila je procesija do polja koje je blagoslovljeno kako bi donijelo obilat rod.

Ovom se prigodom velikom broju nazočnih mještana i ostalih poštovatelja, kako vjerskih tako i ostalih običaja ovdašnjih Hrvata, obratio direktor UBH-a *Dužijanca* **Marinko Piuković**, izražavajući nadu da će, za razliku od prethodne dvije godine, ovogodišnji program žetvene svečanosti biti održan kako je i zamišljen. Ujedno je pozdravio goste na ovom događaju – generalnog konzula Generalnog konzulata RH u Subotici **Velimira Plešu**, predsjednika Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazara Cvijina**, predstavnika Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Josipa Bakoa**, te predvodnike ovogodišnje subotičke *Dužijance* – bandaša **Dominika Skenderovića** i bandašicu **Katarinu Piuković**.

Nakon blagoslova njive, kako je već uobičajeno, vjernici su ubrali i ponijeli svojim kućama po struk mladog, zelenog žita.

I. Petrekanić Sič

Mađarska nastavlja potporu obnove subotičke katedrale

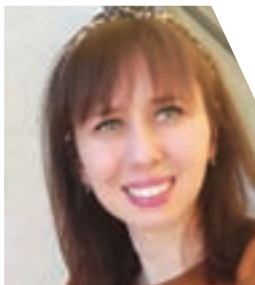
Mađarski ministar vanjske ekonomije i vanjskih poslova **Péter Szijjártó**, u pratnji predsjednika Skupštine Vojvodine **Istvána Pásztora**, posjetio je 26. travnja subotičku katedralu sv. Terezije Avilske, gdje je sa subotičkim biskupom mons. **Slavkom Večerinom** razgovarao o njezinoj obnovi.

Ovom prigodom katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** je, kako prenosi IKA, rekao:

»Tornjevi sada tako stoje da vuku prema trgu, te svaki na svoju stranu, zbog ogromne težine, pa se zbog toga pojavljuju pukotine u lađi crkve.«

Obnova katedralne crkve započela je 2017. godine uz podršku mađarske Vlade, a očuvanje katedrale pokušano je pobijanjem šipova i ubrizgavanjem umjetne građevinske pjene, što nije donijelo potpuni uspjeh. Biskup Večerín kaže da je Szijjártó obećao potporu iz mađarske Vlade za završetak radova te se nada kako će, budući da postoji dobra volja, katedrala biti i obnovljena. »Volio bih da 2023. godine, kada će katedrala imati 250 godina, bude većim dijelom obnovljena«, dodao je mons. Večerín.

Za obnovu katedrale, kako je rekao Pásztor, pripremljen je projekt očuvanja, odnosno ojačavanja i odgovarajući tehnički projekt s procjenom vrijednosti, a kako je predviđeno, za početak radova potrebno je osigurati do tri milijuna eura, a konačni iznos mogao bi iznositi i osam milijuna eura.

Širitelji Evandjelja

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Liturgija uskrasnoga vremena u evanđeljima govori o Isusovim ukazanjima nakon uskrsnuća, a čitanjem Djela apostolskih doznajemo što su apostoli činili i naučavali nakon što su primili Duha Svetoga. Isus se učenicima ukazivao četrdeset dana. Pripremao je strašljive učenike za velika djela. No, priprava je završila kada je nakon uzašašća poslao Duha Svetoga, koji je pored vjere i znanja učenicima dao hrabrost i sposobnost da učine ono za što su pripravljeni, da budu širitelji Evandjelja sve do na kraj svijeta.

Djela apostolska započinju događajem silaska Duha Svetoga, a onda govore o apostolskom naučavanju, koje su pratila obraćenja, a nerijetko i čudesa. Također, saznajemo da njihov navještaj nije nailazio na odobravanje židovskih starješina, jer oni koji su bili protiv Isusa sada su bili i protiv djelovanja njegovih učenika. Nije im bilo pravo što se o onome kojega su oni smaknuli na križu govori kao o Božjem Sinu. Još im je manje bilo pravo što sve više ljudi vjeruje apostolskom navještaju i počinje se zvati Kristovima. Zato su zabranjivali Isusovim učenicima propovijedanje, ali oni nisu odustajali. Iako su znali da su zbog navještaja u opasnosti. Nisu se ni malo uplašili.

Bog ili svijet

Na opomene koje dobivaju što krše zabranu naviještanja, apostoli odgovaraju: »Treba se većma pokoravati Bogu nego li ljudima!« (Dj 5,29). U tako kratkoj rečenici sadržan je program cjelokupnog kršćanskog nauka. U svim područjima života stavljeni smo pred izbor ugoditi Bogu ili svijetu, jer, osobito u moderno doba, Božja strana i strana svijeta nisu iste. Bog želi našu postojanost u vjeri, svjedočenje riječju i djelom, želi moralnost i nasljedovanje kršćanskih vrednota, svijet nas zbog svega toga može proglasiti nazadnima, te nas odbaciti. Isus je računao

sa svim poteškoćama s kojima će se kršćani susretati u svim vremenima. Zna on i koliko je danas teško biti kršćanin. Zato je poslao Duha Branitelja, koji daje snagu i hrabrost njegovim učenicima, da mogu i znaju kako se to pokoravati Bogu, a ne ljudima.

Duh Sveti darovan je svakom vjerniku po sakramentu potvrde. Ali, čini nam se kako se većina ipak pokorava svijetu, jer već nakon primljenog sakramenta zaboravljaju na Crkvu dok ne dođe vrijeme za sljedeći sakrament. Duh traži suradnike, one koji žele u život provesti ovo što su apostoli govorili i činili. Tada on čini čudesa po nama. Isusovi učenici su žarko željeli izvršiti povjereno im poslanje, ali nisu znali kako. Duh Sveti je u njima našao suradnike i navještaj je istoga trena započeo. Mi primamo Duha Svetoga pristupanjem sakramentu potvrde najčešće iz folkloru, a ne iz želje da izvršimo kršćansko poslanje. Zato među kršćanima ima mnogo onih koji se umjesto Bogu pokoravaju svijetu.

Trpjeti za Isusa

No, nemojmo se baviti drugima, pozabavimo se samima sobom. Živimo li mi pokoravajući se Bogu ili svijetu? Suradujemo li s Duhom Svetim ili ne želimo da nas svijet odbacuje? Djela kažu kako su apostoli bili radosni podnijeti pogrde za Ime (usp. Dj 5,41). Što mi moramo podnijeti za Krista? Ponekad je to samo odreći se svoje zone komfora i otprijeti poneki čudan pogled. Krist, na našu sreću, u našim vremenima i na našim prostorima, ne stavlja pred nas velike kušnje i na traži velike žrtve, kakve su apostoli morali podnijeti. Zato neka naša vjera ne ostane u četiri zida, budimo neustrašivi navjestitelji Evandjelja i spremni suradnici Duha Svetoga. Radujmo se svemu što za Isusa možemo podnijeti, potrudimo se ispuniti u svome životu kršćansko poslanje.

Jedinstvena zbirka Franje Tota u Bođanima

Sjekire i čekići – muzejski eksponati

»Čim vidim nešto što mi se dopadne, moram to imati u svojoj zbirci. Obilazim vašare gdje uvijek nađem zanimljive i neobične komade, prodavači sekundarnih sirovina također znaju za moju strast pa mi i sami donose, momci koji rade na našem lokalnom otpadu isto tako za mene uvijek odvoje ponešto zanimljivo«, kaže Franja

Stare sjekire, čekići, motike i druge alatke kada se u kućanstvima više ne koriste obično završe u starom željezu. No, u slučaju **Franje Tota** iz Bođana to nije tako. On ne samo da je sačuvao sve stare alatke iz svog kućanstva već ih više od 10 godina predano sakuplja, pa sada njegova zbirka ima oko 10.000 raznih predmeta, a samo sjekira je oko 2.000. I dopunjuje se još uvijek, jer Franja i dalje ne može odoljeti zanimljivim komadima na koje nailazi.

Sačuvani rijetki, lijepi primjerci

Franjino kućanstvo jedno je prostrano gospodarstvo, a posebno mjesto u njemu ima kolekcija starih alatki. U jednoj posebnoj prostoriji uredno je složeno nekoliko tisuća komada, a samo za naš dolazak Franja se potrudio prikazati i ostale predmete koji su zbog prostora složeni na drugom mjestu. I da nismo imali točnu adresu, izdvojenju kuću nismo mogli ne primijetiti jer se još s ceste vidio dio Franjine neobične zbirke.

»Sakupljati stare sjekire i druge alatke počeo sam prije 10-12 godina i sad tome nema kraja. Čim vidim nešto što mi se dopadne moram to imati u svojoj zbirci. Obilazim vašare gdje uvijek nađem zanimljive i neobične komade, prodavači sekundarnih sirovina također znaju za moju strast pa mi i sami donose, momci koji rade na našem lokalnom otpadu isto tako za mene uvijek odvoje po nešto. I mještani kada nađu nešto na svojim tavanima donesu, a ja se potrudim da te komade držim na vidnom mjestu tako da uvijek mogu doći i vidjeti ono što su mi poklonili. Da ovi predmeti nisu završili u mojoj zbirci, otišli bi u topionicu. Ovako sam uspio sačuvati rijetke, lijepe primjerke«, priča Franja.

Rijetko, samo kada ima više primjeraka istih komada, nešto proda, a kako kaže sada mu je žao što se malo nepromišljeno odrekao nekih zanimljivih predmeta.

»Prvo sam počeo sakupljati sjekire, pa čekiće, a onda su stigle i druge alatke«, kaže Franja koji nam s uživanjem pokazuje svoju zbirku, koju bi slobodno mogli nazvati i jedinstvenim Franjinim muzejom.

Primjerci iz pretprošlog stoljeća

Izabrati što mu je najdrže u zbirci Franja ne može. Sva-ki komad ima za njega svoju vrijednost, ljepotu. Ne može izabrati najdraže, ali može pobrojati one koji se izdvajaju po svojoj specifičnosti ili starosti.

Najstarija je jedna maklja iz 1833. godine (nož s drškama za obradu drveta), sjekira iz 1902. godine, jedna iz 1910., iz 1945..., ruska vojna sjekira koja može biti i sjekira i pila...

»U takvom su stanju u kakvom su stigle u moju zbirku. Imam i sjekire *bradvine* kojima se nekada tesala građa. One imaju malo zakrivljen ugao da se prilikom rada ne ozlijede ruke. Uspio sam naći deset desnih i samo jednu lijevu«, kaže Tot.

Nama su među 1.500 čekića za oko zapala dva, jedan od 15 kilograma i odmah uz njega mali od tek 50 grama. Kaže naš domaćin čekići od 4 ili 5 kilograma nisu rijetkost, ali se ne nalazi često onaj od 15 kilograma. Uredno složeni su pijuci, stara glačala, škare za različite namjene, šusterski čekići, nakovnji (željezni podmetač na koji se stavlja alat koji se kuje), sjekire različitih oblika i iz različitih razdoblja, stupice za divljač...

»Uživam u ovome. Poslije poslova koje radimo odmaram tako što sjednem ispred prostorije u kojoj je zbirka, vjetar polako puše, a obješeni alati udaraju jedan o drugoga. Tu nalazim mir i zadovoljstvo«, priča Franja.

A osim njega, u njegovom muzeju mogu uživati i drugi, jer su vrata svima otvorena. Dolaze turisti, radoznali putnici, novinari, studenti...

»Ovakva zbirka je možda jedinstvena u cijeloj Europi. Ali i dalje ne mogu odoljeti i

dodati još po neki zanimljiv komad. Što dalje, sve mi je draže što sam prije desetak godina počeo stvarati ovu zbirku. Dođu ljudi iz radoznalosti, iznenade se onim što vide, lijepo im bude ovdje, pa uz njih i meni je puno srce i imam onda još veću volju tražiti i dalje nove predmete za kolekciju«, kaže Franja.

Iako je zbirka njegova briga, »zarazio« je po malo i ostale članove obitelji, koji s odobravanjem gledaju na Franjin hobi i trude se svim posjetiteljima biti dobri domaćini.

Z. V.

POLITEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

FOTOGRAF

nastavni jezik
hrvatski

duljina trajanja srednjeg
obrazovanja

4 godine

broj učenika
30 (27+3 dual)

Posebni zdravstveni uvjeti

Dobar vid na daljinu i blizinu, vid u boji, dobar sluh, odsutnost poremećaja glasa i/ili govora koji utječu na komunikaciju, uredan nalaz mišićno-koštane funkcije te odsutnost kroničnih poremećaja koji značajno narušavaju kognitivno i emocionalno funkcioniranje.

O obrazovnom profilu

Fotografi bilježe trenutke, ljude, povijesno važne događaje, različita zemljopisna područja i razne druge objekte. Pri tomu koriste fotoaparate, filmove, rasvjetne uređaje, filtere, a zahvaljujući razvoju digitalne fotografije moraju znati koristiti i računalne programe za obradu fotografija. Pojedinačne su radne faze u procesu pripreme fotografije: priprema prostora, materijala i tehničke opreme; fotografija, razvoj filma; fotografiranje u klasičnom laboratoriju s kemikalijama ili na printeru; klasično retuširanje fotografija i računalna obrada fotografija; laminacija – lijepljenje fotografija na tvrdi površinu; kadriranje i skeniranje fotografija; arhiviranje negativa, pozitiva i digitalnih medija; rad na recepciji fotostudija, prodaja fotografskog materijala i opreme.

**Nakon završetka srednje škole
stječe se zvanje fotografa.**

Mogućnost nastavka školovanja

Školovanje je moguće nastaviti na svim višim i visokim strukovnim studijima kao i na fakultetima, nakon polaganja državne mature koja je obvezatna za sve učenike srednjih četverogodišnjih škola u Republici Srbiji.

Poželjne kvalifikacije i osobine

Za fotografe je važno da budu kreativni i imaju razvijen osjećaj za estetiku. Poželjno je da budu strpljivi i precizni. Potreban je dobar vid, dobro prepoznavanje nijansi i svjetlina boja. Poziv je prikladan za oba spola. Portretistima je potrebno da vole rad s ljudima, budu ugodni, komunikativni, strpljivi i ljubazni, fotoreporterima je potrebno da budu pokretni, brzi i spretni, dok je komercijalnim fotografima važna kreativnost kako bi fotografija bila što ljepša i uvjerljivija. Za fotoreportera je važna agilnost i spretnost jer često mora brzo reagirati.

Uvjeti rada:

Uvjeti rada fotografa ovise o vrsti fotografija koje snimaju, kao i o mjestu u kojem su zaposleni. Umjetnički fotografi sami kreiraju svoje radno vrijeme, kao i prostor u kojem fotografiraju. Slikari portreta uglavnom rade u određeno radno vrijeme, u ateljeu, a po potrebi i na terenu. Fotoreporter su vezani za konkretan zadatak, a radni prostor im je uglavnom izvan radnog prostora i vremena, često putuju kako bi bili izravno na licu mjesta. Komercijalni fotografi rade po zadatku i nisu vezani za određeno radno vrijeme, već za rokove. Također, njihov je radni prostor dinamičan i ovisi o objektima koje fotografiraju. Također, fotografi mogu raditi u znanstveno-istraživačkim ustanovama, u turizmu (npr. promotivna fotografija) itd.

Mogućnost zaposlenja

Mogućnosti su velike, a ovise o samom učeniku i njegovu daljnjem opredjeljenju što želi raditi i čime se baviti.

Ruff i Pionir

Iako tvorac prvih subotičkih industrijskih bombona i čokolada Ruff nije rođeni Subotičanin (**Josip Ruff** je rođen u Senti 1895. godine), njegov slatki brand zaživio je u najvećem gradu na sjeveru Bačke 1917. godine u tvornici pokrenutoj pod obiteljskim imenom. U biti, sve je započelo dobivanjem dozvole za izradu i prodaju artikala od šećera (*Cukorka készítés és elárúsítás*) izdanoj od Gradskog načelstva obiteljskoj tvrtki *Braća Ruff* (kompanjon i suvlasnik bio je brat

Adolf do svoje smrti 1922.). U samom početku rada obiteljske tvornice, proizvodnja se bazirala na izradi dropsa (*nectar*, *karpat* i *korzo*) i salon bombona, a cijeli proces, sve do završnog pakiranja gotovog proizvoda, odvijao se ručnim putem. Promjenu države i gradskih vlasti poduzetni mladi industrijalac iskoristio je za razvijanje, pokazat će se, vrlo unosnog prehrambenog posla i razvijanje respektabilne tvornice bombona i čokolade. Nabavom vakuum stroja, duplikatora i početne linije za proizvodnju čokolade asortiman se ubrzo proširuje s fondan desertima, fureom i kandiranim voćem, te proizvodnjom konzuma i mliječne čokolade u manjim pakiranjima (10 do 20 grama). Sljedećih godina *Ruff* se svojim uvećanim i raznovrsnijim asortimanom širio diljem Kraljevine Jugoslavije, da bi na početku 1929. godine bile otvorene prodavaonice u Beogradu, Novom Sadu, Velikom Bečkereku (Zrenjanin) i Pančevu, a četiri godine kasnije i u Osijeku. Poduzetnički talent Josipa Ruffa ogledao se u sposobnosti uspješnog implementiranja nekoliko poslovnih sfera (industrija, poljoprivreda, trgovina), a posebno je rezultirao efektivnim korištenjem svježeg kravljeg mlijeka (od svojih krava u uzgoju) umjesto mlijeka u prahu što je utjecalo na kvalitetu poznate *ruff* mliječne čokolade. Tvrtka je dobro radila, kapital njenog vlasnika se uvećavao investiranjem u agrar (kupljena su 132 jutra prvoklasne oranice s majurom i nekretnine, najamne palače u Subotici i Beogradu), u velikom dijelu i na teret potplaćenih radnika i radnica (najčešće zaposlenice bile su starosti 14-20 godina) koji su radili 9-10 sati dnevno u tvorničkoj manufakturi. Razvojem napredne tehnologije gazda Ruff počeo je nabavljati suvremenije strojeve (novi parni kotao, automati za valsovanje i pakiranje) i širiti proizvodni asortiman, pa tako tridesetih godina prošloga stoljeća nastaje i najčuveniji brand bombona – *negro*.

Približavanje Drugog svjetskog rata i restriktivne uredbe vlade Kraljevine Jugoslavije prema Židovima uvelike su počeli usporavati rad tvornice *Braća Ruff*, a nakon

fašističke okupacije 1941. godine proizvodnja je gotovo potpuno zamrla i radilo se s minimalnim kapacitetom sve do jeseni 1942. godine i potpunog prestanka rada. Prilikom savezničkog bombardiranja Subotice, 18. rujna 1944. godine, tvornička zgrada i proizvodna postrojenja su bila veoma oštećena i onespособljena za rad, ali nakon oslobođenja partizanska vlast je već iste godine krenula u sanaciju tvornice. **Vladislav Nađ** je postavljen za povjerenika – kontrolora tvornice *Braća Ruff* i već početkom ožujka 1945. godine sve je bilo spremno za pokretanje proizvodnje. Sa zalihama (3,7 tona kakao mase) koje je Josip Ruff tijekom ratnih godina stavio na stranu i izdašnom dotacijom državnih tijela u vidu vagona šećera, svinjske masti, pomoćnog materijala i goriva, novoformirani radni kolektiv je, u trećoj državi postojanja tvornice, proizveo sljedeće količine: 411 kg dropsa, 2.838 kg filirane čokolade i bombona, 12.139 kg napolitanki, 1.490 kg čokolade u tablama i 1.514 kg kakao praha. Unatoč kasnijem pokušaju Josipa Ruffa da ponovno samostalno preuzme svoju tvornicu (molba Trgovačko-industrijskoj komori u Novom Sadu), koncem 1946. godine (5. prosinca) provedena je nacionalizacija tvornice i ona prelazi u državno vlasništvo. Na prijedlog **Josipa Buljovčića**, glavnog magacionera sirovina i gotove robe i člana Gradskog komiteta u Subotici, tvornica je dobila naziv *Pionir*, uz obrazloženje kako je većina proizvoda namijenjena prvenstveno djeci i mladima. Državnim rješenjem od 1. rujna 1948. godine i formalno pravno osnovana je Tvornica čokolade i bombona *Pionir* u Subotici na adresi Maksima Gorkog 13. Preseljenje tvornice s originalne lokacije u centru Subotice dogodilo se završetkom radova na novim tvorničkim halama koje su 1965. godine izgrađene na lokaciji Marksov put 83-85, gdje *Pionir* i dalje proizvodi svoje nadaleko poznate čokoladne (*galeb*, *ideal*, čokolada s rižom, *medeno srce* i dr.) i bombonske (*negro*, lješnjak karamele, mentol bombone) artikle.

D. P.

Sve se može kad se hoće

Da je dobra organizacija pola posla, još jednom je potvrdio učenik sedmog razreda OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte **Dalibor Matin**, koji se plasirao na najvišu razinu brojnih školskih, pa i izvanškolskih natjecanja. Nema toga što mu ne ide. Sve čega se prihvati uzima s velikom odgovornošću i tome se posveti, a da je to točno posvjedočila je i njegova mama **Kristina Matin**.

Na natjecanja je krenuo još u drugom razredu osnovne škole, a od petog razreda im se ozbiljnije posvetio, te, kako je rekao, trudi se redovito učiti, pripremati i vježbati. U nižim razredima je svirao i tamburu, ali se time prestao baviti uslijed brojnih drugih aktivnosti.

Dalibor je odličan učenik iz svih predmeta, ali ove školske godine posebno se istaknuo u matematici, fizici, srpskom jeziku, pa i šahu.

Na općinskom natjecanju iz matematike osvojio je drugo mjesto i plasirao se na okružno, gdje je osvojio prvo mjesto, a samim time i plasman na republičko natjecanje, za koje se sada ozbiljno priprema jer ga isto čeka početkom svibnja. Uz to, tijekom prvog polugođa osvojio je i treće mjesto na Dopisnoj matematičkoj olimpijadi koja se održava na nivou države, a sav njegov rad pratila je mentorica, nastavnica **Melani Benjak**.

Vrlo sličnim koracima Dalibor je došao i do republičkog natjecanja iz fizike. Na općinskom natjecanju osvojio je prvo mjesto, dok je na okružnom drugo, te se plasirao i na

republičko natjecanje. Mentorica iz fizike je nastavnica **Jugoslava Balać**.

No, to još uvijek nije sve. Dalibor se uz pomoć mentorice, nastavnice **Biljane Šarčević**, plasirao i na općinsko natjecanje iz srpskog jezika, gdje je osvojio drugo mjesto, a zatim i treće na okružnom.

Uz sve to, ima još jedno natjecanje u izvannastavnim aktivnostima, a to je šah. Na okružnom natjecanju iz šaha osvojio je zlatnu medalju – 1. mjesto i plasman na republičko natjecanje, na koje na kraju nije mogao niti otići jer je bilo istog dana kada i natjecanje iz fizike, i to u dva različita grada. Mentor u šahu je **Siniša Gajčin**.

Zadivljujuće je da Dalibor uz sve navedeno ide i na glumu, nogomet, te u školi i na izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Ako se pitate kako sve stiže, njegova mama Kristina nam je otkrila da je prije svega bitna dobra organizacija, koju je ona očito uspjela prenijeti na njega, a zatim i njegova velika volja i želja za radom i usavršavanjem.

»Radujem se svakom novom natjecanju koje za mene predstavlja novo, lijepo iskustvo. Na natjecanjima, među ostalim, upoznajem svoje vršnjake iz drugih škola s kojima se družim i razmjenjujem iskustva. Također putujem i u različite gradove, a da bih sve uspio uskladiti, sve obveze – školske i izvannastavne, potrebno je dobro se organizirati«, kaže Dalibor.

Dalibor se još uvijek dvoji koju srednju školu upisati, ali pred njim je još godinu dana razmišljanja, a s ovim uspjehom vjerujemo da će moći upisati što god poželi.

Uz sve navedeno, kao i njegovi vršnjaci, voli prošetati s prijateljima i družiti se. Dakle, sve se može kad se hoće.

Ž. V.

Svi za jednog ♥ za sve

Humanitarna akcija u OŠ *Matija Gubec* pod nazivom *Svi za jednog ♥ za sve* imala je za cilj prikupiti slatkiše, igračke i školski pribor, te iste predati u župni Caritas *Presvetog Srca Isusova*. Ovim humanim činom učenici su željeli potaknuti i produbiti osjećaj sreće u darivanju braće i sestara u potrebi. U svojoj namjeri su uspjeli, a akciji, koja je trajala od 21. ožujka do 8. travnja, priključile su se i područne škole u Mirgešu i Gornjem Tavankutu.

»Djeca su ponovno dokazala da imaju veliko srce za drugoga u potrebi. Akciji su se pridružili i odrasli iz više mjesta, te se tako naša *mapa dobrote* crvenila od srca po čitavom Donjem i Gornjem Tavankutu, Mirgešu, Čikeriji, Gabriću, Subotici i Pančevu. Velika kutija za darove bila je puna slatkiša, igračaka i školskog pribora, a ovom akcijom su obradovana djeca za Uskrs. Sve što smo prikupili smo odnijeli u župni

Ekumenski pano

Da je Uskrs najveći kršćanski blagdan znamo svi, a učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta ujedinili su

se u izradi zajedničkog panoa i pokazali kako oni vide Uskrs. Upravo onako kako ga vidi i želi Isus – u zajedništvu. Isus je u svojoj velikosvećeničkoj molitvi molio Oca »da svi budu jedno« i time dao jasnu smjernicu u svom nauku. Uskrs ili Vaskrs slavi se čistim i radosnim srcem te su upravo tu poruku djece s pravoslavnog i katoličkog vjeronauka prenijela svojim radovima uz pomoć vjeroučitelja **Srđana Grubora** i **Zorice Svirčev** i poručila svima: Sretan Uskrs – Hristos Voskresel!

Z. S.

Caritas i predali vlč. **Marijanu Vukovu**«, priča vjeroučiteljica **Zorica Svirčev** i pojašnjava kako je i župnik pohvalio dječju dobrotu i potaknuo ih na važnost obrazovanja i doprinos društvu.

H. R.

Na putu do župe

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Ilija Matković**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, II. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na folklor u HKC *Bunjavačko kolo*
 VOLIM: obitelj
 NE VOLIM: svađu
 U SLOBODNO VRIJEME: igram igrice i puno se igram vani s braćom i susjedima
 NAJPREDMET: matematika i tjelesno
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: strojarski inženjer kao moj tata

Too Toth optika
 DR. TOTH
551-045
 Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viraingoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel.: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmo-mjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormari i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kv, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadorđeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

U Somboru **prodajem** kompletno završenu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 064 2808432; 025 5449220.

Prodajem motokultivator *gorenje muta* 8 ks, s dizel motorom, frezom širine 60 cm i kosilicom za travu širine 105 cm. Sve je ispravno. Tel.: 063-351-582.

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 km od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

Hrvat, katolik iz Slavonske Orahovice kod Osijeka, zaposlen, vlasnik kuće i auta, traži djevojku iz Subotice do 31 godine za upoznavanje i brak. Ivan Peček.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Javni natječaj za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama

Na temelju članka 7. stavak 1. Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama koje djeluju na području Grada Subotice (*Službeni list grada Subotice*, br. 15/13),

Gradonačelnik Grada Subotice dana 26. travnja 2022. godine raspisuje

Javni natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Subotice za 2022. godinu

Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica« (Obrazac broj 1) koji je u prilogu Javnog natječaja dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs u odjeljku Natječaj i oglasi.

Gradonačelnik
Stevan Bakić v.r.

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovičeva 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 3. 5. 2022.

- Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
- Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar ili
- 12 meseci sa 50% popusta

AT

Astra
Telekom

011 44 22 009

Svi smo pozvani na borbu

Usprkos svemu, **Ivan Antunović** bio je marljiv i ustrajan u svom naumu. On je želio svojim radom prije svega Boga slaviti, a onda i pomoći svom narodu. No, svjestan je da su njegove sile nedostatne za ono što je tom narodu potrebno. Zato u skromnosti ističe: »Za moje Bunjevce (...) trebalo bi mlada i odvažna čovjeka, da nješto spasi od obće propasti. Silni, veliki dusi rano se rode, a ja i tako patuljak, kasno se rodih, pak tada kada je već sve izgubljeno, mislim nješto natrag otet...« (Pismo Iliji Okrugiću, 28. srpnja 1880., u: Evetović, str. 160-161). Čini se da je Antunović u pojedinim prosudbama svoga rada bio i preskroman, a tajnu njegova uspjeha, premda je imao puno osobnih i stvarnih poteškoća, moglo bi otkriti njegovo osobno svjedočanstvo o stilu i načinu njegova spisateljskog rada. Kad mu se prijatelj **Ilija** u jednom pismu potužio da ima problema s inspiracijom za pisanje knjiga, razložio mu je kako je on doživljavao slične probleme.

Najprije ističe kako smatra da su mu poteškoće pomogle da u svom radu uvijek traži Božju volju:

»... jel da mi je sve po volji gudilo, možda ja ne bi igrao po volji Božjoj. Ovo neka Vam je utjeha u Vašoj patnji. Glede inspiracije i motivacije za rad ohrabrio ga je svojim iskustvom: A što se tiče drugog lieka ja ću Vam kazat onaj koga ja koristim kadgod hoću da što činim al naskole prije no što začmem pisat i to uvijek – najprije kleknuvši vršim pred propelom onu molitvu: Veni sancte Spiritus!. Sveto pismo mu je bilo trajni izvor nadahnuća: Pak ti onda uzmem Sveto pismo i pročitam jedno poglavlje prije podne, Novoga a poslije podne Staroga zakona i to svaki put, zatim sjednem pisat prije podne a poslije opet drugo što štiti. Ovo činim od mnogo godina i uvjerio sam se da ovo ne činim, ne bi umio ni jednu knjigu napisat...«.

No, priznaje da to nije uvijek lako. Svjestan je, međutim, da bez križa nema života na zemlji:

»No sasvim mir i pokoj nikad nećete osjećat, jerbo smo pozvani da u znoju lica svoga kruh svoj jedemo, da u bojznosti tražimo kraljevstvo nebesko. I na koncu priznaje: Eh, da Vam znam kazat kakav sam ja mnogo puta turoban, kakav težak u duhu. Al i to valja znat da smo pozvani na borbu. Ne daj se Pobro dok ti je duha već se bori protiv đavolskih zajedu sve do krvi. Mora on odustat, pak ćemo zapjevati Gloria in excelsis!« (Pismo Iliji Okrugiću, 11. veljače 1880., u: Evetović, str. 160).

To svjedočanstvo i životno iskustvo Ivana Antunovića jasno govori o njegovoj dubokoj vjeri koja mu je davala snagu u cjelokupnom radu i poticala ga na ustrajnost.

Ivan Antunović je bio ugledni svećenik, s brojnim crkvenim odlikovanjima. No, nikada to nije isticao i radije

se u javnosti pojavljivao kao skromni svećenik nego kao crkveni dostojanstvenik. Mogle bi se nabrojati još mnoge Antunovićeve vrline, ali neka kao zaključak posluži misao **Matije Evetovića** u ocjeni njegovih sačuvanih pisama:

»Iz prikazanih pisama Antunovićevih možemo također upoznati njegove neke lijepe vrline. U svima je on iskren. Osjećamo u njima topli dah plemenite duše i kucaj slavenskoga srca« (Evetović, str. 181).

I drugi poznavatelji Antunovićeva života i djela svjedoče o mnogim njegovim lijepim osobinama, ali i o njegovom originalnom i suvremenom načinu djelovanja. Neka nam sve ovo pomogne da biskupu Ivanu Antunoviću budemo još više zahvalni za sve ono što je za nas učinio i da ga još više poštujemo te pokušamo njegovati i živjeti, u ovom našem vremenu, nešto od onoga što nam je on ostavio u baštinu kako bismo kao narod opstali i napredovali.

Kraj

Sve je dramatičnije u 1. HNL

Dinamo najbliži šampionskom pokalu

Ostala su još četiri prvenstvena kola u 1. HNL i trenutak odluke o novom prvaku Hrvatske u nogometu. Nikad zanimljivije, neodlučnije i atraktivnije prvenstvo bliži se kraju, ali još uvijek tri momčadi imaju realnih aspiracija za osvajanje prvoga mjesta. Objektivno, u ovom trenutku *Dinamo* ima osjetnu bodovnu prednost i najveće šanse...

DINAMO

Poraz od *Hajduka* u derbiju na Poljudu (0:1) samo je malo usporio »modri stroj« na tračnicama možebitnog

osvajanja još jednog šampionskog pokala. Već u sljedećem susretu, istina minimalno ali nadasve dovoljno, *Dinamo* je na još jednom gostovanju svladao *Goricu* (1:0) i na najbolji način iskoristio kikseve *Osijeka* i *Hajduka*. Pet bodova više od *Osijeka* i šest od *Hajduka* golem su kapital pred rasplet od četiri preostala prvenstvena susreta u potencijalnih dvanaest bodova koji su još u optičaju.

OSIJEK

Izgubljeni susret protiv *Rijeke* na Rujevici (1:3) mogao bi u konačnici koštati momčad **Nenada Bjelice** finalizacije nadanja o osvajanju prvoga naslova prvaka. *Rijeka*, koja je objektivno ispala iz svih kombinacija, pružila je odličnu igru i surovo kaznila lošu igru Osječana. Nada i dalje tinja, osobito ukoliko posljednji susret između *Dinamo* i *Hajduka* bude ostavio matematičku mogućnost da *Osijek* zaobiđe svoje rivale u borbi za pokal.

HAJDUK

Pobjeda protiv *Dinamo* (1:0) digla je krila *bilima* u nebesa, ali ih je neodlučni rezultat u Koprivnici (0:0) surovo spustio na zemlju. Istina, *Hajduk* je protiv *Slavena* igrao

bez sedam standardnih prvotimaca, ponajprije bez svojih najboljih igrača **Livaje** i **Kalinića**, ali momčad koja pretendira na prvo mjesto nema pravo na kiks u posljednjim ligaškim kolima. Što je tu je, šansa još uvijek postoji, ali za sve se pita *Dinamo*. Bude li njegovog kiksa, bit će i mogućnosti za nadanje. Ovako je, čini se, najrealnija opcija usmjeravanje svih oružja u smjeru osvajanja Kupa. Osobito jer se finalni susret igra na Poljudu.

PREOSTALI SUSRETI

- 33. kolo (29. travnja - 1. svibnja)
 - Lokomotiva – Dinamo
 - Osijek – Istra
 - Hajduk – Hrvatski dragovoljac
- 34. kolo (8. svibnja)
 - Dinamo – Osijek
 - Rijeka – Hajduk
- 35. kolo (14. – 15. svibnja)
 - Šibenik – Dinamo
 - Osijek – Lokomotiva
 - Hajduk – Istra
- 36. kolo (21. svibnja)
 - Dinamo – Hajduk
 - Gorica – Osijek

D. P.

TENIS

Vasung zaustavljen u finalu

Talentirani hrvatski tenisač **Dorian Vasung** poražen je u finalu ITF U18 turnira u Subotici (igrači starosti do 18 godina) koji je protekle sedmice igran na terenima TK *Spartak* u Dudovoj šumi. Naslov pobjednika omladinskog natjecanja koje je okupilo 64 tenisača u muškoj konkurenciji osvojio je **Nikša Arsić** (Srbija) sigurnom pobjedom u finalnom duelu (6:1, 6:1). U jednakobrojnoj konkurenciji djevojaka odigrano je domaće finale u kojemu je, protiv **Milice Vasiliki Milosavljević**, uvjerljivu pobjedu slavila prva nositeljica turnira **Teodora Kostović** (6:1, 6:0). U konkurenciji muških parova igrano je mađarsko finale, a pobjednik je kombinacija **Trisztán Gubi/Marcell Márki**. Kod djevojaka pobjednički pokal su podigle domaće tenisačice **Teodora Kostović/Tara Mihaljević**.

RUKOMET

Hrvatska na EP-u

Pobjedom protiv Češke (33:30) u kvalifikacijskom suretu odigranom prošle nedjelje u Poreču ženska re-

prezentacija Hrvatske u rukometu izborila je nastup na Europskom prvenstvu koje će igrati sljedeće godine pod zajedničkim domaćinstvom Slovenije, Crne Gore i Sjeverne Makedonije. Iz ove kvalifikacijske skupine plasman na EP je izborila i prvoplasirana momčad Francuske.

POGLED S TRIBINA

Teniska stvarnost

Nekadašnja teniska sila, država koja ima nekoliko Grand Slam šampiona u pojedinačnoj i dubl konkurenciji i dvostruki osvajač Davisova kupa danas prolazi najveću rezultatsku krizu u posljednjih nekoliko desetljeća. Hrvatska ima samo jednog tenisača u prvih 100 (**Marin Čilić** na 23. mjestu), jednog u 200 (**Nino Serdarušić** – 187.) i trojicu u TOP 300 (**Borna Gojo** – 217., **Duje Ajduković** – 238. i **Borna Ćorić** – 262.). Istina, glede Ćorića i njegovog izuzetno slabog plasmana na ATP rankingu stoji opravdavajuća okolnost dugog izbjivanja s turnira zbog neugodne ozljede i operativnog zahvata. Objektivno, njegovo je mjesto najmanje među TOP 50 što bi uskoro vrijeme trebalo i pokazati. Ipak, gledajući objektivno na aktualnu tenisku stvarnost muškog hrvatskog tenisa situacija je, u najmanju ruku, izuzetno alarmantna i Marin Čilić predstavlja jedinu svijetlu točku u trenutačnoj rezultatskoj tami.

Ženski tenis u ovom trenutku stoji mnogo bolje od muške konkurencije, jer ponajprije Hrvatska ima dvije predstavnice u klubu TOP 100. Najbolja hrvatska tenisačica sadašnjosti je **Petra Martić**, koja zauzima 58. mjesto WTA rankinga, dok se nedaleko od nje, na 66. poziciji nalazi **Ana Konjuh**. Nadomak TOP 100 je i **Donna Vekić** (108.) i onda nastupa jedna velika praznina. **Jana Fett** (236.) i **Tereza Mrdeža** (259.) već dulje

tavore u tzv. drugom razredu vrhunskog tenisa, čini se bez ozbiljnih šansi za proboj u prvu klasu. Ali zato se na trenutačno 388. mjestu nalazi najveći dragulj hrvatskog tenisa šesnaestogodišnja **Petra Marčinko**, najbolja svjetska juniorka i osvajačica juniorskog Australian Opena. Na samom startu svoje profesionalne karijere mlada Zagrepčanka je nanizala pobjede na nekoliko turnira niže kategorije (Futures) i započela svoj uspon i proboj prema vrhu svjetskog ženskog tenisa. Od nje se ubrzo mogu očekivati veliki rezultati na WTA turnirima, ali ipak treba imati i malo zadrške budući da je u pitanju zbilja mlada djevojka (rođena je 4. prosinca 2005. godine).

D. P.

Narodne poslovice

- * Uludo hodaj, ali uludo ne stoj.
- * Tko pravdu kazuje, gone ga preko devet sela.
- * Rijetko se nalazi ono što je pravo, a još rjeđe se cijeni.

Vicevi, šale...

- Piješ?
- Redovno!
- Pušiš?
- Dvije pakle na dan!
- Paziš na ishranu?
- Ne.
- Pa što ćeš onda u teretani?
- Došao sam popraviti klimu.

Rekla je da će me ostaviti iz dva razloga: zato što je ne slušam i... još zbog nečega.

Mudrolije

- * Protiv neugodnih istina ima samo jedan lijek – treba se s njima pomiriti.
- * Pokušavao sam biti kao ostali. Onda sam vidio da mi to nije potrebno. Biti kao drugi, znači završiti svoj posao.
- * Vjere su kao krijesnice: da bi svijetlile, potreban im je mrak.

Vremeplov – iz naše arhive

Sadnja gupčeve lipe, 2010.

Iz Ivković šora

Nika tuga

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jeto, mi se latili pripričavanja. Sidimo Joso, Periša i ja ode na pripeki i grijemo stare koščure i jeto sićamo se kako je kadgod bilo ode na ovim našim plodnim nji-vama; kako smo se na svaki salaš išli sigrat, poznali sve kerove u šorovima a i oni nas. A ne ko sad: dica kad vide kera dobiju fras od strava. Baće i matere, jal majke i dide i moraju vodit u škulu do deset godina. Veli Joso: »A mi smo išli svudank. Niko nije ni hajo do doveče, ni di smo ni šta smo nagazdovali. Uveče, kad dođemo svaki na svoj salaš, svako je dobijo po zaslugi, jal večeru jal nuz uvo pa nije ni tribala večera. A sad sve to niko mekano zakuvano. Te i vaća ova bola te ona, a da ni ne divanim o nikim alergijama šta li su. No, tako nam je kako nam je, a malo nam tako i triba. Ruku na srce, sve što je bilo dobro sto i više lita mi smo poništili, razrušili, očlo ispod ruke«. »A pitam ja vas«, sad se već Periša ražestio, »šta je falilo kadgodašnjim salašarskim školama? Bile na kraj svakog većeg šora, išla sva dica a ko je tio posli osnovne, išo je u varoš jal drugu varoš, niko nije branio. Svako selo imalo svoju zadrugu, otkupljivalo se...«. Na priliku, u našim selu svakodneвно voće svi fela, jaja, svinji, goveda, oma si dobijo novce za kojikaki sitnež, a ni se dugo ni za veliku trgovinu čekalo. Sad nema čovik kome ništa skoro prodat. Za sve se mora ić u varoš, a za to triba čekat, pa imat prevoz, pa registrovanu limuzinu jal traktor. E sad je ta zadruga zarasla lipo u korov, ne zna se ni čija je. Kažu onima koji imadu nike akcije da je pod stečajom, da se strpe. A nema se više ni ko strpit. Skoro sve rabadžije poumirale, a i njevi naslidnici već omatorili. Ma tuga, čeljadi moja, kad vam velim. Al za to nikog nije briga. Doduše, danas kad sam se biciglovo vidim da je opet televizija kod našeg seoskog vođe. Slikaju valjdar opet kako su nam lipo opravili ambulantu i poštu prija izbora i to se mož, a ambulanta i pošta radit i nadalje ne mož. Lipo sam ja vama divanio još prija ko zna kojeg vokšovanja da se to sve svodi na velike gazde i sirotinju. Za gazde sve mož, a za sirotinju ni državna ambulanta. To što su plaćali i danas što plaćaju, to ko-bojage zdravstveno nikom ništa. Poila cica novce. Al pak, Bog sve vidi i ritko naplaćiva. Al kad naplati, onda je to za hasnu. Jeto nama i svetog Ivana rabadžije, proštenje na Đurđinu pa ko voli nek izvoli, a divani baš Joso da će se opet slaviti i na Paliću, samo tamo će cigurno tribat fajinski debo buđelar, uvik nisu magadili s cinama, sićam se još od kadgod. Ja i moja gos-poja ćemo ostat na našim salašu, a mladi nek idu di njim volja. Nama je dosta bilo kojikaki šetanja, a ni buđelar nam baš nije niki debo. Sve poskupilo u nebese, a nadnice ostale nake kake su i bile, siromaške al ne hireške. Neg, manićemo se mi divana, čeljadi moja. Jevo, i ova dvojca se kreću. Idu protegnit noge do salaša, a ja ću još malkoc prigledat po avliji šta mi zaostalo. Do-duše, moždar ću poslušat i didin nauk. On je u šali znao kast: »Taki je lip dan da je grijota radit«. Ajd zbogom.

Rič po rič

Uskrs nove fele

Piše: Željko Šeremešić

I tako, uskršnji sveci prošli, a nismo se ni okrenili. Ni nedilj dana ni prošlo kad evo ti osvanile baka anje i njezini druga. Vala nisam ni posklanjio stolceve i astal ispod ora, a one se već nadesile i viču di sam. Čeljadi moja, pa one više ni ne pitu majku jel mož doć, jel smiju i kade da dođu, već ulazu ko kod svoje kuće. E, mislim se, sade nećete dobit ni soka, a ni kolača kad ste niste najavile. Mislim se šta se sade važno desilo i od čega ćemo se sade divanit? Baka Janja sida ko u proćelje makar je na dvoru, a pored se redu baka Marica i Manda. Ope nema baka Tonke pa j misto nje došla sna Marija. Od prve sam se i zabrinio, jer ni skoro nisam vidio baka Janju taku jidnu, bisnu. Ko uvik, prva počinje kako više nema reda i poštivanja nikog i ničeg. Kaže da nji o-ho-ho nisu došli kod nji kući čestitat Uskrs. Za sramotu i od oni najbliži, sramota j' kazat koji kaže. Pa će: »Zamislite, čeljadi moja, pa oni čestitu priko onog sokočala od lap-topa. Gledu se svi ko na televizor pa jedni drugima cvrkuću, čestitu, poručivu sve najbolje i šta sve ni«. Kaže da bi razumila da j' to zbog korone jel što su u druge države pa nisu dobili slobodne dane al da su na drugi kraj sela i da vitar duše, kiša pada i da grmi pa zato ne možu doć, to baš ne može razumit jel to tako nikad ni bilo. Na to će baka Marica da j' čula da su jedni iz sela naručili da im misto zeca dicma donese darove kako kažu »brza pošta«. Kažu da j' lakše, da se ne moru mučit i praviti gnjizdo a dade i majke ne moru it trošit vrime it u grad kupovat darove. »E, ako j' to istina onda j' ovaj Uskrs cigurno najcrnji vrak umišo prste«. Vidim baka Manda se napućila, natafrila se, ne može dočekat da kaže svoje. Ka' j' počela, toliko j' brzo divanila da j' počela priskakat, mišat riči. »E, žene, pa ovo j' sad postala linost taka da se za Uskrs više ne kuva šunka ko prija. Ni jajca se ne kuvu. Ni ren se ne renda pa pravi po starovirski, a ko će jajca šarat, taki više baš i nema. Pa čak se ni kolači i torte više ne peču već se naručivu jel kupuju po nikakim velikim radnjama.« Sve kupovno, kaže. Sve ima u dućana i još kažu da j' to isto tako fino ko kad se kod kuće napravi. Kaže da su i kod nji u kuće maltene skoro tako tili. Al kaže da j' ona digla taku bunu, graknila da se na sokaku čulo, da su svi dok trepneš začutili i latili se posla. Onako kako triba, kako su naši stari radili. Na to će baka Tonkina sna, sva onako važna da eto ona ni išla na misu za Uskrs jer je bilo loše vrime pa je na televizije gledala uskršnju misu i bila j' odviše lipa. Ka' j' ona to rekla, ništa j' puklo a baka Janja se izvnila koliko j' dugačka sa stolca. Diže se i cuje, ju-ju-ju, Bože dragi, Gospo draga, ne smim ni pomislit šta i koga sve. Ni ne sida već ko velečasni na mise diže ruke gore i gleda u nebesa pa će: »Bože dragi, oprosti njoj a i nam što ju trpimo; mi ovake stare stigle na misu za Uskrs a ona ne ode zbog lošeg vrimena«. Dalje nisam baš razumio, al dok je skoro trčala na vrata vikala je Mariji da kaže Tonki da pod hitno ozdravi a da ona međ nas više ne dolazi. Baka Manda i baka Marica sve uplašite trč za baka Janjom koda su i one skrivile štagod. A sirota Tonka sna se krsti i viče: »Šta sam ja zgrišila?«. E, mislim se u sebe, da baš i jeste veliko zgrišila kad slavi Uskrs nove fele a tako štagod kod baka Janje i njezini druga ne prolazi. A bome ni kod mene.

U NEKOLIKO SLIKA

Naši predjeli

**PETAK
29.4.2022.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti flash
10:01 I to je Hrvatska:
Gornjogradske kule
10:22 Gorski liječnik
11:09 Ekumenizam i religije
12:00 Dnevnik 1
12:27 Pobjeda srca
13:20 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Najveća graditeljska
čuda svijeta: Epohalne
građevine, serija
15:56 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Zabranjene
fotografije, američki film
21:47 5.com s Danielom:
Mia Dimšić i Mirko Fodor,
zabavni talk show
22:47 Dnevnik 3
23:21 Obećanje, američko-
španjolski film
01:32 Najveća graditeljska
čuda svijeta: Epohalne
građevine, dokumentarna
serija
02:21 Umorstva u
Midsomeru
03:50 Kulturna baština:
Brijuni početak
04:05 Dvorac Chambord:
Svijet divljine kroz godišnja
doba, dokumentarni film
04:58 Kod nas doma
05:43 Pobjeda srca,
telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:44 Regionalni dnevnik
06:27 Juhuhu
10:19 Najgora vještica
10:47 Ured
11:02 Arktički veterinari
11:29 Žrtve ljubavi, serija
12:23 Najbolji britanski
amaterski kuhari
13:28 Mary Higgins Clark:
Ti, koju sam tako volio - film
15:09 Kraljevski botanički
vrt kroz godišnja doba:
Jesen, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Dvorac Chambord:
Svijet divljine kroz godišnja
doba, dokumentarni film
17:42 Provodi i sprovodi:

Virovitica, vampiri,
antidepresivi - serija
18:17 Idemo na put s
Goranom Milićem: Južna
Amerika
19:01 Ritam džungle
19:11 Jetijeva čitaonica
19:20 Izradi sam: Papuče
19:29 Glazba, glazba...
20:05 Životinjski lumeni:
Graditelji društvenih odnosa
21:00 Tko ubija u
Brokenwoodu
22:34 Nezaboravljeni
00:15 Mary Higgins Clark:
Ti, koju sam tako volio - film

**SUBOTA
30.4.2022.**

06:46 Klasika mundi:
Koncert u povodu dodjele
Nobelove nagrade za mir
- Oslo
07:47 Sam Whiskey, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:26 Veterani mira
13:16 Zdrav život
13:44 Zajedno u duhu
14:17 Prizma
15:05 turizam.hrt
15:31 Bajkovita Hrvatska:
15:40 Istrage prometnih
nesreća
16:11 Potrošački kod
16:40 Manjinski mozaik:
Baldo, svjetski čovjek
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kultura s nogu
17:46 Kamo za vikend:
17:59 Hrvatski klasici: Kuda
idu divlje svinje, serija
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Zvijezde pjevaju
21:50 Loto 7 - izvještaj
21:55 Dnevnik 3
22:29 Opsadno stanje, film
00:23 Rašomon kod O.K.
koral, američki film
01:45 Kulturna baština:
Brijuni dani slave
02:00 Sam Whiskey, film
03:35 Veterani mira
04:20 Prizma
05:05 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
05:21 Manjinski mozaik:
Baldo, svjetski čovjek
05:36 Kućni ljubimci
06:06 Potrošački kod
06:31 Ljepom našom:
Čakovec, 1. dio

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:05 Kamo za vikend
10:20 Vrtlarica
10:55 Život u parku
11:43 Poslovni plan
12:15 Dom na kvadrat
12:50 Pisci Europe:
Švedska ... Jonasa
Hassena Khemirija,
Henninga Mankella,
Katarine Mazetti, Sare
Stridsberg, serija
13:45 Auto Market
14:20 Tko ubija u Brokenwoodu
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Samo lagano
17:00 Životinjski lumeni:
Graditelji društvenih odnosa
18:00 Najveće svjetske
fešte
18:55 Ritam džungle
19:05 Jetijeva čitaonica
19:15 Glazba, glazba...
20:05 Glup i gluplji 2, film
21:55 Ben Fogle - Ljudi od
divljine
22:55 Jamestown
23:45 Rivijera

**NEDJELJA
1.5.2022.**

08:01 Kiše Rančipura, film
09:49 Pozitivno
10:19 Biblija
10:30 Okučani: Misa
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:24 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Prsten do proljeća,
kanadsko-američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:34 Otvaramo s ljubavlju,
američki film
9:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 6
20:10 Od toga dana, film
21:02 Loto 6 - izvještaj
21:05 Paul Newman - Iza
plavih očiju, film
22:02 Dnevnik 3
22:33 Kiše Rančipura, film
00:20 Nedjeljom u 2
01:17 Kulturna baština:
Čuvarice grada
01:32 Mir i dobro
01:58 Pozitivno
02:28 Phil Lynott: Pjesme
za kad me ne bude

04:23 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
04:36 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:45 Kamo za vikend:
10:05 Frankie Drake
istražuje
10:50 Vera
12:25 Lidijina kuhinja
12:55 Najbolji britanski
amaterski kuhari
13:55 Ben Fogle - Ljudi od
divljine
14:50 Split: Hajduk - Šahtar,
prijenos
15:51 Kamo za vikend:
16:05 Split: Hajduk - Šahtar,
prijenos
17:00 Magazin LP
17:30 Donji Kraljevec:
Croatian Speedway Grand
Prix, snimka
18:29 Fino i vino
19:00 Igor Geržina " Na
pola puta", 1. dio
20:05 Taksist, američki film
22:00 Katarina Velika -
Samozvanci
22:55 Graham Norton i gosti
23:40 Phil Lynott: Pjesme
za kad me ne bude,
glazbeno-dokumentarni film
01:35 Simpsoni
02:05 Vera
03:35 Noćni glazbeni
program

**PONEDJELJAK
2.5.2022.**

05:10 Zagreb: Ramazanski
Bajram, prijenos
06:40 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti flash
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:01 I to je Hrvatska:
10:18 Gorski liječnik
11:01 Bajkovita Hrvatska:
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Pobjeda srca,
telenovela
13:19 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska
HTV
14:45 I to je Hrvatska:
15:00 Najveća graditeljska
čuda svijeta: Mostovi,
dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:20 Kod nas doma

18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Hafiz, film
21:05 Patrola na cesti,
dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Najveća graditeljska
čuda svijeta: Mostovi
00:15 Detektiv Murdoch
01:00 Dr. Oz
01:42 Kulturna baština:
Brseč
02:10 Špijun u snijegu, film
03:02 Život vrijedan
življenja, telenovela
03:49 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
03:58 Globalna Hrvatska
HTV
04:38 Kod nas doma
05:23 Pobjeda srca

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:55 Ured
11:05 Indeks
11:35 Žrtve ljubavi, serija
12:30 Paul Newman - Iza
plavih očiju, film
13:30 Das Madchen aus
dem Bergsee, austrijski film
15:00 Zavolite svoj vrt uz
Alana Titchmarsh
15:50 Ured
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Špijun u snijegu, film
17:35 Auto Market
18:05 Kamo za vikend:
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:05 Ritam džungle
19:15 Jetijeva čitaonica
19:25 Izradi sam:
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Stadion
21:00 Sam Stalijna, film
22:50 Crna lista
23:45 Amerikanci
00:35 Das Madchen aus
dem Bergsee, austrijski film
02:00 Noćni glazbeni
program

**UTORAK
3.5.2022.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti flash
10:00 I to je Hrvatska: Trg
Svetog Marka
10:17 Gorski liječnik

* Sva prava eventulane izmjene programa zadržavaju TV postaje.

11:01 Bajkovita Hrvatska: Riznica zagrebačke katedrale - Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije
11:13 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Pobjeda srca
13:15 Dr. Oz
14:30 Zdrav život
15:00 Najveća graditeljska čuda svijeta: Spomenici
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
21:05 Svemir: Srce tame - Crne rupe
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:21 Hrvatska za 5
00:12 Najveća graditeljska čuda svijeta: Spomenici
01:02 Detektiv Murdoch
01:47 Dr. Oz
02:32 Kulturna baština: Četrnaest stoljeća jednog zdanja
03:02 Stroga pravila među pavijanima, film
03:47 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
03:52 Život vrijedan življenja, telenovela
04:37 Kod nas doma
05:26 Pobjeda srca

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:55 Ured
11:35 Žrtve ljubavi, serija

12:30 Ikone: Znanstvenici
13:30 Pleši sa mnom, film
15:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
15:50 Ured
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Stroga pravila među pavijanima, film
17:35 Provođi i sprovodi: Nazovi muža radi umorstva, humoristična serija
18:15 Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Amerika
19:05 Ritam džungle
19:15 Jetjeva čitaonica
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Drevne nadgradnje
21:00 Jedan dan, film
22:45 Crna lista
23:40 Amerikanci
00:30 Pleši sa mnom, film
01:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 4.5.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti flash
10:00 I to je Hrvatska: Stari grad Sisak
10:17 Gorski liječnik
11:01 Bajkovita Hrvatska: Dubrovačke gradske zidine
11:13 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Pobjeda srca
13:15 Dr. Oz
14:04 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Najveća graditeljska

čuda svijeta: Sveta mjesta
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Romano Bolkočić - 1 na 1, talk show
21:00 Loto 7 - izvještaj
21:05 Mijenjamo svijet: Gluten - neprijatelj broj jedan?, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Istrage prometnih nesreća
23:51 Najveća graditeljska čuda svijeta: Sveta mjesta
00:41 Detektiv Murdoch
01:31 Dr. Oz
02:16 Kulturna baština: Dmiš
02:31 Ris - pogled izbliza
03:16 Život vrijedan življenja, telenovela
04:12 Eko zona
04:37 Kod nas doma
05:26 Pobjeda srca

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:35 Žrtve ljubavi, serija
12:25 Svemir: Srce tame - Crne rupe
13:25 En plein coeur, film
15:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Ris - pogled izbliza
17:35 Provođi i sprovodi: Ispovijed, serija
18:15 Idemo na put s

Goranom Milićem: Južna Amerika
19:05 Ritam džungle
19:15 Jetjeva čitaonica
19:25 Glazba, glazba...
20:00 Nogomet, Liga prvaka - emisija
20:50 Nogomet, Liga prvaka - polufinale: Real Madrid - Manchester City, prijenos
22:55 Nogomet, Liga prvaka - emisija
23:40 Amerikanci
00:30 En plein coeur, film

ČETVRTAK 5.5.2022.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti flash
10:00 I to je Hrvatska: Dioklecijanova palača
10:17 Gorski liječnik
11:08 Gospa od Zečeva
12:00 Dnevnik 1
12:25 Pobjeda srca
13:15 Dr. Oz
14:04 Otkrivamo Hrvatsku: Grohote
14:30 Prometej
15:00 Drevne metropole
Maja: Tikal, serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
20:59 Loto 6 - izvještaj
21:02 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3

23:25 Drevne metropole
Maja: Tikal, serija
00:20 Detektiv Murdoch
01:10 Dr. Oz
01:55 Kulturna baština: Drugo lice Plitvičkih jezera
02:10 Povratak dabrova
02:55 Život vrijedan življenja, telenovela
03:40 Gospa od Zečeva
04:10 Prometej
04:37 Kod nas doma
05:26 Pobjeda srca

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:55 Ured
11:05 Pozitivno
11:35 Žrtve ljubavi, serija
12:25 Od toga dana
13:25 Strijelac, danski film
15:00 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Povratak dabrova
17:35 Provođi i sprovodi: Koncilijacije i deportacije
18:15 Idemo na put s Goranom Milićem: Južna Amerika
19:05 Ritam džungle
19:15 Jetjeva čitaonica
19:25 Izradi sam:
19:30 Glazba, glazba...
20:05 Žene diktatora: Kuharice diktature
21:00 Kauboji, hrvatski film
22:50 Crna lista
23:45 Amerikanci
00:35 Strijelac, danski film
02:05 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjedionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Ljekovita voda

Najljepši slapovi

Mogla bih dugo pisati o vodi i njenom utjecaju na moj život, moje raspoloženje; njezinim dobrobitima i ljepoti. Nevjerojatno je koliko me liječi i koliko svaki put uspije »oprati« svaki problem. Ili ga barem omekšati. Vjerujem da nisam sama u takvim zapažanjima i tom odnosu prema vodi. Uživam sjediti uz vodu, napose ako teče. Na svom posljednjem putovanju provela sam dosta vremena sjedeći uz potoke, a danas želim pisati o slapovima.

Brojni su popisi koji broje slapove, bilo prema njihovoj veličini, popularnosti ili scenama koje stvaraju. Najpoznatiji slapovi na svijetu su svakako Niagarini slapovi. Smješteni na granici između SAD-a i Kanade, ovo su najposjećeniji vodopadi na svijetu. Sastoje se od tri velika slapa, a voda im uvijek teče, čak i zimi kada su temperature vrlo niske. Za ovu destinaciju važno je spomenuti da postoji spomenik **Nikoli Tesli** kao znak njegovih zasluga u izgradnji prve hidroelektrane u Niagari.

»Dim koji grmi«, naziv je na jeziku naroda Kololo poznatih Viktorijinih slapova. Dugi su 1,7 kilometara i visoki 128 metara. Da nemaju samo veličanstveno ime, svjedoči i činjenica da su nastali tijekom erupcije vulkana, još prije nastanka rijeke Zambezi, kada je lava formirala ploču, čije je pukotine ispunila rijeka Zambezi. Viktorijini slapovi jedna su od najvažnijih turističkih atrakcija u Južnoj Africi, a prostire se u dvije zemlje: Zambiji i Zimbabveu. Pleme Tongan ih smatra svetima i dokazom Božje prisutnosti, a slapovi imaju i status svjetske baštine.

Još jedno čudo prirode su slapovi Iguazu, koji se nalaze u Južnoj Americi, između Brazila i Argentine. Protežu se u polukrugu, dužine 2.700 metara i sastoje se od 270 manjih slapova. Ove brojke stavljaju ih na prvo mjesto u svijetu po površini koju zauzimaju. Najveći i najatraktivniji vodopad je Vražje grlo u obliku slova U (Garganta del Di-

ablo), koji se proteže na 700 metara i predstavlja granicu između Brazila i Argentine. Pristup s obje strane je dobro uređen, a posebnost ove turističke atrakcije nadopunjuje ambijent nestvarnih zelenih nijansi trave i prašume iz koje dopiru zvuci bučnih ara i tukana.

Najviši neprekinuti vodopad na svijetu su Angel Falls, koji se nalaze u Venecueli. Anđeo u njegovom imenu nije sa scene anđeoskih ljepotica nego po prezimenu avijatičara **Jimmyja Angela**, koji ga je pronašao u potrazi za rudnim nalazištima. Smješteni u džunglama Venecuele, ovi vodopadi nisu baš lako dostupni. Angel Falls padaju u Đavolji kanjon, prelazeći cestu visoku gotovo kilometar.

Popis veličanstvenih slapova je dugačak. Iskreno, svaki slap bih stavila na listu jer svi imaju veličanstven učinak. Na brojnim popularnim listama su slap Kajteur (Gvajana), Yosemite Falls (SAD), Detifos (Island), Sutherland (Novi Zeland) te nama posebno dragi slapovi Krke i Plitvice.

Smješteni u Nacionalnom parku Plitvička jezera u Hrvatskoj, plitvički slapovi daju nam dojam rajskog vrta. Iako nisu ni visoki ni strmi, plavetnilo vode koja se slijeva i ulijeva u jezero čini ljepotu i atraktivnost ovog mjesta potpunim. Svi koji su ih posjetili, ističu ih kao omiljene destinacije, a sigurna sam da svatko tko ih nije posjetio to sigurno želi učiniti.

Pitam se, kada bih mogla biti slap, kakav bih bila. Neki veliki, moćan ili neki nježan. Ne znam, ali znam da bih izgledala kao slapovi Krke. Još jedan nacionalni park u Hrvatskoj čije su bogatstvo slapovi je – Krka. Smješten u srednjoj Dalmaciji, sedmi je po veličini u zemlji. Unutar njega ima isto toliko slapova, a na nekima je dopušteno i kupanje. Neki od njih izgledaju egzotično, poput prašume, pa nećete pogriješiti ako mislite da ste s druge strane ovog planeta.

Gorana Koporan

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS35325960160000218862

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Mali maturantalac – Muzej Sinjske alke